

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV Š. P. LESY SR BANSKÁ BYSTRICA ■ APRÍL 2009

4

Téma mesiaca – BIOMASA ■ Rekordný javor

■ Levické poľovnícke dni ■ Reportáž z LS Čadca

■ Obnova lesa ■ Významné lesnícke miesta

LESNÍK

časopis zamestnancov
š. p. Lesy SR
Banská Bystrica
APRÍL 2009

Šéfredaktor:

Mgr. Peter Gogola

Redaktori:

Ing. Ján Mičovský, CSc.
Ing. Jozef Marko
Mgr. Anita Fáková
Ing. Rudolf Bruchánik, PhD.

Predsedkyňa redakčnej rady:

Ing. Mgr. Edita Tomeková

Stáli prispievatelia:

Ing. Július Burkovský
Jiří Junek
Jozef Šabo
Ing. Boris Pekarovič
Ing. Ladislav Maxim
Mgr. Tatiana Figurová
Ladislav Malák
Peter Chytil
Ing. Dušan Mikuš
Ing. Jozef Brunčák
Ing. Igor Vizslai
Ing. Jaroslav Ďurík
Ľudovít Šurina

Grafická úprava:

Stano Jendek | Renesans s. r. o.

Foto na titulnej strane:

Stano Jendek

Adresa redakcie:

LESY SR, š. p.
Námestie SNP č. 8
975 66 Banská Bystrica
tel. č. 048/4344 278
fax: 048/4344 191

ISSN 1337-9380

2 Obsah

3 Editorial

Anketa: Čo by mali lesníci hovoriť a zdôrazňovať verejnosti počas LESNÍCKYCH DNÍ 2009?

4 Stratégia rozvoja Odštepného závodu Biomasa

6 na slovíčko...

...s Ing. Tiborom Lengyelom, vedúcim sekcie Energetika, SES Tlmače, a.s.

7 Lesníci nenaťahujú k vláde prázdne ruky. Ponúkajú vidieku prácu

Štyria členovia vlády prišli do Levíc otvorene podporiť využitie lesnej štiepky

8 Najdrahší výrez dreva na Slovensku vydražili na OZ Bardejov

9 Konferencia o chove Norika muránskeho

10 Stretnutie lesníkov a drevárov

Strom roka na Dni stromu

11 „Keby som sa ešte raz narodil, bol by som znova horárom“

Vedúci lesníckej výroby OZ Žilina Ing. Jaroslav ĎURÍK

12 Jedenásta skúsenosť

13 Najlepšia Lesoochranárska škola 2009 vyhrá koncert Petra Cmoríka

14 Štátna lesnícka politika na Slovensku – aktuálne dokumenty na jej implementáciu

16 Lesobôl

Lesníckymi peripetiami dneška i bankskými jarkami našich predkov

18 „My situáciu chápeme, ale kedy pochopia nás...?“

Reportáž z LS Čadca

20 Kľúčovými sú finančné náhrady

O zaujímavých názoroch a diskusiách z Košickej Belej

22 K racionalizácii umelej obnovy lesa

23 Očami pozorného lesníka

Sú aj čierne motýle?

25 Adrenalin a výzva

O športovom strelcovi Igorovi SOLNICOVI

26 Výstava Významné lesnícke miesta na Slovensku

27 Za čo nemôžeme a čo môžeme

Prečo mám rád les

Juraj Sarvaš, herec

28 Krížovka

Uveríte?

Vtipy

29 Kynologické výstavy

Poľovnícky receptár

30 Pre deti

31 Spoločenská kronika

Čo by mali lesníci hovoriť a zdôrazňovať verejnosti počas LESNÍCKYCH DNÍ 2009?

Novodobé aktivity niektorých skupín občanov, využívajúcich inštitút občianskych združení na presadzovanie svojich osobných názorov tvrdiac, že zastupujú názory obyvateľstva celých regiónov, územných celkov, či dokonca celej krajiny sa v prípade riešenia následkov vetrovej kalamity z roku 2004 ukázali ako účelovo zavádzajúce, tendenčné, – a žiaľ, dnes už majú aj preukázateľné dôsledky. Skúsme sa ich spoločne opýtať: „Kde je Vaša zodpovednosť? Odkiaľ zrazu prichádzate a aké je Vaše poslanie? Čo by ste chránili, keby tu neboli lesníci a výsledky ich poctivej práce?“

Ing. Tibor Lebocký, poslanec NR SR

Vysvetliť aká je situácia v lesnom hospodárstve v súčasnosti. Že je tu hospodárska kríza, ktorá spôsobuje veľké ekonomické, ekologické a sociálne problémy. Prišla v čase keď je priam katastrofálny stav v zdravotnom stave smrečín na Slovensku. Najmä v dôsledku premnoženia podkôrneho hmyzu hynú cele komplexy lesov. Takáto situácia tu ešte nikdy nebola. Preto treba verejnosti vysvetliť nevyhnutnosť realizácie ochranných a obranných opatrení. Ide najmä o spracovanie a asanáciu napadnutých stromov podkôrnym hmyzom. Nie je možné spoliehať sa na prírodu, že situáciu vyrieši automaticky. Takéto riešenie je v rozpore so zdravým rozumom a skúsenosťami predchádzajúcich generácií.

doc. Ing. J. Konôpka, CSc., generálny riaditeľ NLC Zvolen

Ja vidím otázku trochu inak. Podľa mojej mienky to, čo verejnosti hovoríme, prijíma väčšinou pozitívne. Dokonca často s prekvapením, čo všetko lesníci pre les robia. Negatívne vníma skôr našu činnosť. Tak ako v individuálnych sociálnych kontaktoch osôb nám „reč tela“ veľakrát napovie viac ako vyslované slová, je to aj v sociálnych kontaktoch veľkých skupín ľudí. Preto by sme mali začať dôkladnou analýzou, čo hovorí naša „reč tela“ pri každodennej činnosti v lese. Ktoré aktivity v našej činnosti sú tými, ktoré vyvolávajú vo verejnosti negatívny ohlas. Dokonca do takej miery, že prekrývajú aj tie pozitíva. Potom by sa nám jasne vynorili tie oblasti, kde by sme mali diskutovať o potrebných zmenách, aj tie, ktoré musíme verejnosti lepšie objasňovať. A netreba zabúdať na spôsob komunikácie s verejnosťou. Európska lesnícka komisia FAO a Drevársky výbor EHK založili pred časom Sieť lesníckych komunikátorov, ktorá má v súčasnosti 52 členov z väčšiny európskych krajín. Myslím, že aj aktívnejšia účasť slovenských lesníkov v tejto skupine špecialistov by nám v mnohých veciach mohla pomôcť.

doc. Ing. Ján Ilavský, CSc., Lesnícky výskumný inštitút Joensuu, Fínsko

Les nie sú len stromy a živočíchy ako je to niekedy vnímané. Les je veľké spoločenstvo zložené z biotických a abiotických zložiek. Pokiaľ človek svojou činnosťou naruší stabilitu lesného ekosystému, škody budú pociťovať celé generácie. Nezabúdajme na to, a vlastným príkladom vedme mladú generáciu k láske a úcte k lesu.

Ing. Erika Vravková, riaditeľka Mestského hospodárstva a správy lesov, Trenčín

Horské lesy – zásobárnu vody – se lesníci snaží přeměnit na kvalitnější směšné lesy s větší tvorbou pozemních vod a pramenišť. Pokud by byly lesy pouze bezohledně těženy a komerčně využívány, společnost by si tím „podřezávala pod sebou větev“, pociťila by vážný nedostatek vody, je tedy potřeba prolomit její lhostejnost k problematice lesnictví.

Jiří Junek, lesnícky publicista

Len málo ľudí je však oboznámených s mimoprodukčnými funkciami lesa, ktoré chápú ako samozrejmosť. Určite by som tento rok venoval lesnícke dni tejto problematike v spojitosti s ochranou prírody a životného prostredia z pohľadu lesníkov.

Ing. Edmund Hatiar, zástupca riaditeľa SLŠ v Liptovskom Hrádku

Z vlastní zkušenosti bych nedávala žádné složité a pro veřejnost komplikované vzkazy, ale soustředila bych se na jeden jednoduchý vzkaz, který je snadno zapamatovatelný a hlavně pochopitelný. Pro český Týden lesů, který je vyhlášen na květen, jsme jako motto zvolili „Starejme se o les a on se postará o naše vnoučata“ s tím, že naším cílem je vzbudit u veřejnosti zájem o lesnictví samo o sobě a zároveň předat aspoň několik základních informací o něm.

Ing. Lada Prýlová – Matoušková, Ústav hospodářské úpravy lesu, Brandýs nad Labem

Nemali by sme poľaviť vo vysvetľovaní dôvodov a príčin nášho konania a nášho postoja k lesu. Hovorme neustále verejnosti prečo konáme – alebo aj nekonáme – tak či onak a aké následky to bude mať pre les a v konečnom dôsledku aj pre verejnosť samotnú. Lesníci sú odborníci na svoju prácu rovnako ako pekári, stolári, stavbári.... Presvedčajme verejnosť, že náš postoj k lesu je úprimný, že nie je len zištný a že naším hlavným a prvoradým cieľom je zachovanie lesov aj pre budúce generácie.

Ing. Milan Zúbrik, PhD., NLC Zvolen, riaditeľ Lesníckeho výskumného ústavu

Ešte ani nestačila Rada vlády pre hospodársku krízu rozhodnúť o návratnej štátnej výpomoci pre LESY SR a už nás niektorí novinári a komentári prirovnali ku CARGU a iným firmám, ktoré potrebujú peniaze od štátu, aby prežili. Stále nechcú alebo nevedia pochopiť, že tu ide v prvom rade o prežitie lesa. Že nemôžeme financovať zabezpečovanie mimoprodukčných funkcií lesa, jeho ochranu a obnovu, že nemôžeme dať prácu v lese dodávateľom z externého prostredia a ich pracovníkom aj v čase, keď na to jednoducho nedokážeme zaradiť z predaja dreva a bez uvedomenia si spoluzodpovednosti politikov a vôbec všetkých občanov za stav štátneho lesného majetku. Dopad krízy je predsa diametrálne odlišný na oveľa menšie lesnícke subjekty, či už štátne alebo neštátne, ktoré umiestňujú na krachujúci trh s neustále klesajúcim dopytom tisícky kubíkov dreva ročne a iný na podnik, ktorí sa snaží zobchodovať každý rok milióny kubíkov drevnej hmoty! Ukazuje sa ešte vypuklejšie ako inokedy, že stále máme čo vysvetľovať o našom poslaní, o význame lesa pre spoločnosť a význame lesníckej práce pre les.

Otvára sa nám k tomu jedna veľká príležitosť. Tým, že Rada vlády pre hospodársku krízu podmienila poskytnutie finančnej podpory pre náš podnik jeho reštrukturalizáciou a revitalizáciou, dala nám šancu presvedčiť seba aj okolie o tom, že dokážeme nielen efektívne, cielené a v prospech lesa využiť požičané finančné prostriedky, ale že sme schopní spoločne nastaviť a zrealizovať také kroky a opatrenia, ktoré hospodárenie podniku v krízovej situácii zastabilizujú a dajú podniku a nám všetkým, ktorí v ňom pracujeme a budeme pracovať, dlhodobú perspektívu ďalšieho rozvoja a konkurencieschopnosti. Politici nám vlastne svojím rozhodnutím povedali, že tentokrát máme našu budúcnosť len a len v našich rukách. Ako ju do nich uchopíme, ako si ju vytvarujeme a ponúkneme na posúdenie kompetentným a verejnosti, záleží len na nás – lesníkoch. Na každom z nás, je to naša spoločná vec. Kto už teraz odťahuje od nej ruky tvrdím, že on predsa nemôže ovplyvniť zásadné rozhodnutia, mylí sa. Každý môže. Aspoň by sa mal o to snažiť. Už len tým, ako si plní svoje pracovné povinnosti, ako sa zaujíma o to, čím by on mohol spoločnej veci pomôcť. Jedno je isté. Taká príležitosť, akú máme teraz, sa už nemusí tak skoro zopakovať. Nezabúdajme na to.

Prof. Ing. Jozef Oros

Lesy Slovenskej republiky sa stávajú strategickým producentom a garantom produkcie energetickej štiepky pre novovybudované teplárne a elektrárne s celoročným odberom v Kysuckom Novom Meste, Dolnom Kubíne, Handlovej, Šali, Partizánskom, Zákamennom, Malackách, Zvolenskej teplárenskej a pre výrobu elektrickej energie v Hofatexe Smrečina Banská Bystrica. OZ Biomasa v roku 2008 uzavrelo kúpne zmluvy na dodávku energetickej štiepky s 25 tuzemskými partnermi.

Štiepkovač Grizzly

Stratégia rozvoja Odštepňého závodu BIOMASA

Pri budovaní nového odštepňého závodu Biomasa z dlhodobého hľadiska nie je prioritou momentálny zisk, ale vybudovanie najvyššieho podielu na trhu garantujúceho ďalší rast príjmov na slovenskom trhu s biomasou.

Strategickým cieľom je vytvárať také pracovné prostredie, ktoré bude motivovať tímy pracovníkov generálneho riaditeľstva, 26 odštepňých závodov a Odštepňého závodu Biomasa k čo najefektívnejšej spolupráci pri špecializácii a inovácii techniky a technológií prípravy a výroby biomasy, logistiky dodávok z dostupných zdrojov, možnosti ich navyšenia pre novovybudované teplárne a občanov Slovenska.

Lesy Slovenskej republiky š.p. ako najvýznamnejší lesohospodársky podnik obhospodaruje 52% lesnej pôdy, významný potenciálny zdroj biomasy na energetické účely.

Podnik obhospodaruje 996 100 ha lesov, bilancované ročná ťažba je vo výške 4 159 000 m³, plán ťažby v roku 2008 je 4 574 000 m³, z toho kalamitná ťažba 2 700 000 m³.

Potenciálny zdroj biomasy je neuveriteľných 1 100 000 ton ročne!

Napriek vhodným prírodným podmienkam využitie obnoviteľných zdrojov, biomasy, je v energetickej bilancii Slovenska skutočne veľmi nízke a nezodpovedá našim podmienkam: Slovensko 2%, Rakúsko 12%, Švédsko 14%, Fínsko 16%.

A Strategické ciele predaja a marketingu

1. Vytvárať nové trhy, iniciovať realizáciu nových teplární a elektrární s celoročným odberom v regiónoch Vranov, Košice, Beňuš, Revúca, B. Bystrica, Martin a Trenčín.

Zabezpečovaním produkcie drevnej štiepky na celom území pôsobnosti Lesov SR š.p. počítame výrazný regionálny nepomer požiadaviek na dodávku drevnej štiepky. V re-

giónoch s najvyšším zastúpením kmeňových štátnych lesov a tým najvyššími zdrojmi energetickeho dreva nie je dobudovaná sieť miestnych odberateľov – regióny Revúca, Beňuš. Obdobná situácia je aj na východnom Slovensku. Práve v týchto regiónoch je potrebné iniciovať realizáciu nových projektov tepelného resp. energetickeho hospodárstva.

Ďalším problémom je nevyrovnanosť odberu v priebehu roka. Súvisí to s orientáciou domáceho trhu na tepelné hospodárstvo a tým sezónny odber maximalizovaný počas zimnej sezóny. Vybudovanie kogeneračných jednotiek by tento problém riešilo, v súčasnosti máme jedného partnera disponujúceho takýmto zariadením. Realizácia takýchto projektov by výrazne prispela k ekonomickej efektívnosti produkcie drevnej štiepky – minimalizácia nákladov na skladovanie a následné nakladanie ako aj zvýšených nákladov spojených

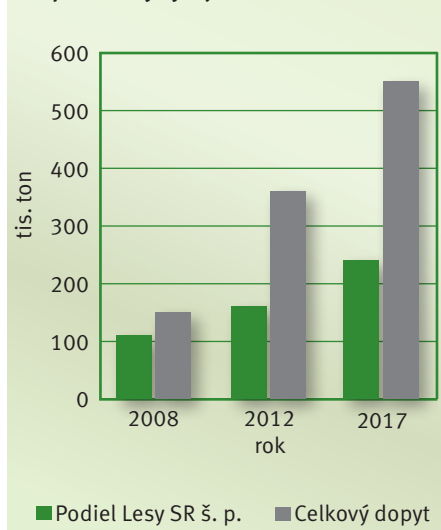
s prácou v sťažených podmienkach zimných mesiacov => riešenie : vyrovnaná produkcia a odber počas celého roka.

Spracovanie vrcholovej tenkej ihličnatej kalamitnej hmoty na energetickú štiepku v jarnom a letnom období je prínosom pre efektívne spracovanie kalamitnej hmoty, ale spôsobuje prebytok štiepky v letnom období, ktorý je potrebné riešiť (nie vývozom do zahraničných elektrární ale možnosťou zabezpečenia dodávok do elektrární ENO Nováky a Vojany v spolupráci s Ministerstvom hospodárstva a Úradom pre reguláciu sieťových odvetví).

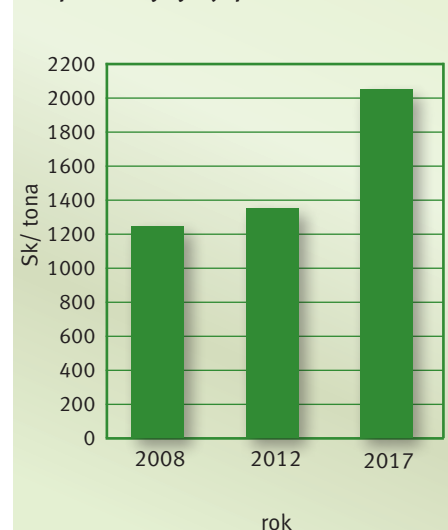
Cenová stratégia

Speňaženie z roka 2007 na úrovni 1 383 Sk bude v roku 2008 problematické udržať. Jeho vývoj v ďalších rokoch je otázny, nakoľko sa jedná o komoditu, s ktorou obchodovanie je výrazne ovplyvnené klimatickými podmienkami – teplé zimy -> pokles ceny a deformované kalamitami celoeurópskeho charakteru => prebytok suroviny => pokles ceny. Produkcia štiepky vo zvýšenom objeme kvôli eliminovaniu dopadu následných škôd podkôrnym hmyzom na jednej strane a nedostatočný odber na strane druhej. Pri vylúčení týchto faktorov a zrealnení podmienok by cena v priebehu nasledujúcich piatich rokov mohla oscilovať na úrovni 1.600 – 1.700 Sk za tonu v mieste určenia v okruhu do 25 km od konečného odberateľa.

Graf č. 1
Predpokladaný vývoj trhu

Graf č. 2
Predpokladaný vývoj speňaženia

2. Podporiť využívanie lesnej biomasy na výrobu tepla a elektrickej energie zabezpečením externých zdrojov financovania prevažne zo zdrojov EÚ.

Dendromasa z ekonomického hľadiska môže byť konkurencieschopná voči fosilnej a jadrovej energii až v prípade zavedenia takých podporných legislatívnych a ekonomických opatrení, ktoré aj finančne zohľadňujú environmentálnu výhodnosť obnoviteľných zdrojov.

2a) Priama finančná podpora producentov palivovej drevnej biomasy vo forme palivových štiepok vyrábaných zo zdrojov na lesnej a nedotovanej poľnohospodárskej pôde dodávanej tuzemským výrobcem energie, viazaná na 1 tonu dodaného paliva.

2b) Výkupné ceny elektrickej energie vyrábanej z lesných štiepok z energetických porastov, výchovných a obnovných ťažieb stanoví na úrovni zabezpečujúcej rentabilitu ich výroby (zvýšenie cca o 20%). Za cieľné pestovanie považovať lesnú biomasu produkovanú z hospodárskych lesov z predrubnej úmyselnej, rubnej úmyselnej a kalamitnej ťažby.

2c) Priamo podporiť výskum, odborné vzdelávanie, informovanosť a realizáciu vzorových projektov produkcie a energetického využitia drevnej biomasy (OZ Prievidza, Kriváň, Čadca, Levice.)

Zavedenie priamej motivačnej podpory dodávok biomasy pre regionálne teplárne a elektrárne je cesta od efektívnosti K VÝNIMOČNOSTI pri získavaní nových pracovných príležitostí, rozvoja regiónov Slovenska a ochrane životného prostredia.

B Strategické ciele organizácie riadenia a ekonomiky efektívnosti

3. Dôsledným zavedením procesného riadenia zabezpečiť podstatné znížovanie nákladov, zníženie zásob, zvýšenie kvality, spoľahlivosti dodávok a produktivity.

Určiť zodpovedných koordinátorov procesov s dostatočnými kompetenciami, celý proces cielene zamerať na zákazníka tak, aby poskytol maximálny efekt a kladný hospodársky výsledok.

Štiepkovač Grizzly DT 38 v poraste

PLYN

vytvára emisie	rastúca cena podľa kurzu ropy	peniaze opúšťajú každý rok Slovensko	profit je v zahraničí	vyčerpateľný zdroj energie	energetická závislosť
----------------	-------------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------	-----------------------

ŠTIEPKA

ekologicky neutrálna	stabilná cena, jednorázová investícia	každoročne sa podporuje región vyrábajúci štiepku	podpora zamestnania na Slovensku	obnoviteľný zdroj energie	energetická nezávislosť
----------------------	---------------------------------------	---	----------------------------------	---------------------------	-------------------------

Zámer v oblasti modernizácie technológií

Súčasný stav 7 kusov štiepkovačov určených na spracovanie energetického dreva na odvoznom mieste, ktoré nebolo odvetvené do objemovosti cca 0,19 m³ pri podiele nehrúbia 40 až 60% je schopný vyprodukovať pri priemernom ročnom výkone 16 – 18 tis. ton celkovo 126 tis. ton štiepky.

Spracovanie iného energetického dreva, haluzina po odvetvovaní na odvoznom mieste a manipulačné zbytky na expedičných skladoch, je možné v súčasnosti efektívne štiepkovať len dodávateľsky resp. za cenu zníženia výkonnosti súčasného stavu štiepkovačov. Na udržanie objemu 130 tis. ton je nutné investovať do nákupu štiepkovača a zvýšiť ich počet na 8 kusov.

4 . Rozšíriť sortiment flexibilných univerzálnych štiepkovačov na spracovanie manipulačných zbytkov na expedičných skladoch OZ a čistej haluziny na odvozných miestach.

Vývoj nákladov OZ Biomasa na výkone štiepkovania pri optimalizácii opráv o údržieb štiepkovačov.

5. Strategickým cieľom je zabezpečiť maximálnu prevádzkyschopnosť štiepkovačov a zníženie nákladov na údržby a opravy o 10%.

Vývoj ovplyvňovaný technologickým opotrebovaním existujúcich štiepkovačov, ktoré si budú vyžadovať generálne opravy a spracovávaním väčšieho podielu tenčiny do úvahy berieme aj všeobecné zdražovanie a rast ceny práce. Pri všeobecnom záujme o drevo ako obnoviteľnú surovinu predpokladáme po tur-

bulenciách v cenách dreva, spôsobených momentálnou situáciou priebežný rast, tak aby bolo možné využívať aj energetické drevo, ktoré sa dosiaľ nevyužíva z dôvodu vysokých výrobných nákladov pri jeho sústreďovaní.

Zabezpečenie zníženia priamych nákladov a zvýšenie produktivity

Pri produkcii v objeme cca 130 tis. ton až 70% odberateľov požaduje dodávky mimo letného obdobia, keď prístupnosť zdrojov energetického dreva je najnižšia, čo vyžaduje prepravovať štiepku najprv na expedičné miesto a potom z expedičného miesta k odberateľovi. Zníženie týchto výkonov a navyšenie výkonu prepravy z odvozného miesta priamo k odberateľovi umožňuje znížiť objem preprav s priamym dopadom na ekonomiku.

Vývoj nákladov OZ Biomasa pri zohľadnení všetkých faktorov sa dostane na úroveň, ktorá sa zdá byť vysoká, ale v roku 2017 v porovnaní s ostatnými nosičmi energie, hlavne plynu, bude určite konkurencieschopná.

Zabezpečenie surovinových zdrojov energetického dreva pre rozvoj regionálnych projektov

6. Pre dlhodobé strategické plánovanie rozvoja objemu výroby štiepky je nutné zmapovať a zbilancovať zdroje energetického dreva v dvoch oblastiach.

6a) Analýza zdrojov energetického dreva pre súčasný stav (7ks) štiepkovačov zameraných na spracovanie energetického dreva bez odvetvovania na OM do hmotnosti 0,19 m³ pri podiele hrúbka a nehrúbka z rubných 40 – 60% a predrubných ťažieb a energetických poratov a perspektívy zvýšenia zdrojov na odvozných miestach.

6b) Analýza objemu zdrojov pre štiepkovanie manipulačných odpadov na expedičných miestach.

Súčasťou mapovania a bilancovania je nutné zároveň vypracovať nákladovosť takto získaných zdrojov.

7. Novým imidžom našej firmy je strategická ponuka čistej lacnejšej a hlavne našej energie pre mestá, sídliská a občanov.

LESY SR, š.p. vytvorením Strediska Biomasa vytvorili 52 nových priamych a 60 nepriamych pracovných príležitostí a tým významne prispeli k rozvoju regiónov a ochrane životného prostredia.

LESY SR, š.p. sa stávajú lídrom vo využívaní dendroenergie, úspešným realizátorom a garantom vládneho programu vo využívaní biomasy pre tepelné hospodárstvo a výrobu elektrickej energie.

BYŤ UŽITOČNÝ PRE STÁTISÍCE ĽUDÍ V NAŠEJ REPUBLIKE – to je najdôležitejší strategický cieľ Odštepného závodu Biomasa.

JÁN FARKAŠ

ING. JÁN FARKAŠ JE RIADITEĽ OZ BIOMASA

na slovíčko...

...s Ing. Tiborom Lengyelom, vedúcim sekcie Energetika, SES Tlmače, a.s.

Januárový výpadok dodávky plynu z Ruskej federácie podnietil intenzívny záujem médií i verejnosti o alternatívne zdroje tepla. Vaša spoločnosť je na Slovensku bezpochyby priekopníkom pri využívaní biomasy na výrobu tepla. Vzhľadom na dlhoročné skúsenosti ste azda práve vy, kto môže bilancovať doterajšie skúsenosti a zhodnotiť ekonomické i ekologické prínosy spaľovania biomasy.

Do roku 2000 naša spoločnosť používala ako palivo na výrobu tepla hnedé uhlie z Čiech a zemný plyn. Na prelome tisícročia zvýšenie ceny hnedého uhlia, dopravných nákladov na železnici z Čiech a celkovej ceny zemného plynu nás nútili zmeniť palivovú zložku. V tom období LESY SR OZ Levice rozbiehali výrobu drevnej štiepky a hľadali odbytu pre svoj tovar. Výsledkom ponuky a dopytu vznikla symbióza. Na jednej strane bolo (a je) palivo, ktoré je cenovo výhodné a dostupné v požadovanom množstve a na druhej strane veľký zdroj na jeho spaľovanie.

Samozrejme doterajší kotol na spaľovanie hnedého uhlia bolo potrebné upraviť pre bezpečné spaľovanie drevnej štiepky, ale nakoľko sme kotlárska firma, táto úloha nebola pre nás neprekonateľná.

Čo sa týka ekonomiky, nie je problém uviesť určité čísla, ale každý zdroj tepla je špecifický a je potrebné uvažovať s miestnymi podmienkami. My sme iba upravovali kotol, nekupovali sme celé zariadenie a tým aj ekonomika vychádza výhodnejšie. Pre každú inštaláciu tepelného zdroja je potrebné vykonať analýzu.

Dôležitá súčasť výhodnosti je logistika. Kedy, odkiaľ a v akej kvalite sa drewná štiepka dovezie a s akým spôsobom je možné dovezenú drewnú štiepku skladovať. Kľúčový je technický stav a vybavenosť samotného kotla, či dokáže spaľovať aj vlhké palivo, málo homogénne (rôzne druhy drevín s rôznou výhrevnosťou) palivo a akou účinnosťou. Všetky uvedené ukazovatele vstupujú do nákladov a výslednej kalkulácie ceny tepelnej energie.

Zo skúsenosti môžem jednoznačne potvrdiť, že pri súčasných cenách zemného plynu, hnedého uhlia a drevnej štiepky, jednotková cena tepla vychádza najnižšia pri drevnej štiepke aj za predpokladu, že investičné náklady zdrojov na spaľovanie drevnej štiepky sú najvyššie.

Z hľadiska ekologických prínosov je najvýznamnejšie zníženie tvorby skleníkových plynov. U biomasy sa považuje tento vedľajší produkt za vratný, nakoľko vyprodukovaný plyn pri horení biomasy spálené rastliny použili pre svoj rast. U hnedého uhlia a zemného plynu tento kolobek nie je ukončený a produkcia exhalátov znižuje hrúbku ozónovej vrstvy našej planéty. Ďalšou výhodou spaľovania drevnej štiepky voči hnedému uhlíu je nižšia produkcia popola. Pri spaľovaní hnedého uhlia zostáva cca 25 až 40% popola, ktorý je potrebné likvidovať, čo zaťažuje životné prostredie a zhoršuje ekonomiku výroby energie. U drevnej štiepky je to do 3%. Popol zo spaľovania drevnej štiepky, pokiaľ neobsahuje veľké množstvo ťažkých kovov, je vhodný aj na úpravu menej hodnotnej pôdy (hnojenie, resp. kyprenie).

Pri porovnávaní nákladovosti výroby tepla a elektrickej energie sú často prezentované nejednoznačné, protirečivé informácie. Okrem toho do trhového prostredia zasahujú faktory ako napr. sociálna ťažba uhlia v záujme udržania zamestnanosti alebo tvrdý lobbing zástancov jadrovej energetiky. Za akých podmienok môže biomasa jednoznačne obhájiť svoju pozíciu domácej, obnoviteľnej a lacnej suroviny?

Abý biomasa mohla svoju pozíciu domácej, obnoviteľnej a lacnej suroviny obhájiť, musíme jej mať dostatok. Za tých deväť rokov, čo spaľujeme drewnú štiepku, som sa stretol s veľkým množstvom ľudí, čo ponúkali na odpredaj biomasy, každý sa snažil čo najdrahšie predat, ale na moju ponuku uzatvorenia dlhodobej zmluvy na odpredaj nikto z nich nejavil záujem. Z uvedeného vyplýva, že každý dodávateľ potreboval rýchlo buď vyčistiť alebo pre iné účely zlikvidovať určitý porast a nezaoberal sa pestovaním.

Keď som skúmal, prečo sa nezakladajú lesné porasty rýchlorastúcich drevín, ktoré by sa plantážovým spôsobom pestovali (podporované pracovníkmi š.p. LESY SR), zistil som, že problémom sú legislatívne prekážky. Na poľnohospodárskej pôde sa nesmie pestovať les, pracovníci štátnych lesov na súkromných pozemkoch nemôžu vysádzať nič a súkromní majitelia urbáriátov nemajú financie, možno ani skúsenosti, aby zakladali takéto porasty. Bolo by vhodné prijať legislatívu, ktorá by umožňovala na nevyužitých plochách zakladať porasty rýchlorastúcich drevín za účelom výroby drevnej štiepky.

Čo je potrebné urobiť pre to, aby sa energetika orientovala v omnoho väčšej miere na technológie, ktoré nebudú tak výrazne zaťažovať životné prostredie?

Podľa mňa by sa malo viac venovať výkupným a maximálnym predajným cenám. Pokiaľ Úrad pre reguláciu sieťových odvetví bude schvaľovať iba oprávnené skutočné náklady na výrobu tepla, dovtedy sa nepohneme ďalej. Pýtam sa, ktorý podnikateľ bude riskovať kúpu drahšieho kotla na spaľovanie biomasy s náročnejšou prevádzkou oproti jednoduchému bezúdržbovému plynovému kotlu, keď zisk z výroby tepla je z oboch rovnaký. Investora vôbec netrápi skutočnosť, že cena tepla je vysoká, zaplatí to odberateľ s požením úradov.

Východisko z tejto situácie by bola pomoc formou podpory pri inštalácii zdroja tepla, čím by sa vyrovnala vstupná investícia pre každý druh paliva. Zisk by sa mal odstupňovať podľa náročnosti prevádzky. Potom by sa každý podnikateľ slobodne mohol rozhodnúť, či chce mať väčší zisk s náročnejšou prevádzkou (biomasa) alebo menší zisk s jednoduchšou prevádzkou (zemný plyn).

Čo sa týka malých zdrojov tepelnej energie, štát by mohol formou nákupných úľav (viď šrotovné na autá) podporiť inštaláciu solárnych panelov na ohrev vody, automatizovaných kotlov na spaľovanie biomasy a tepelných čerpadiel na vykurovanie. Dnešné ceny pre priemerného slovenského občana s návratnosťou viac ako 13 rokov nie sú motivačné. Podľa môjho názoru, podobne ako pri osobných autách, podpora predaja o cca 20-30% by pomohla masovejšiemu rozširovaniu týchto technológií, čo by v konečnom dôsledku znížilo závislosť Slovenska na dodávke strategického zemného plynu.

Bolo by vhodné viac propagovať rozšírenie výstavby solárnych fotovoltaických elektrární, ktoré by mohli hlavne v letnom období nahradiť časť výroby elektrickej energie z tepelných elektrární, čím by sa znížilo zaťaženie životného prostredia exhalátmi. Výkupná cena elektrickej energie z uvedených elektrární je už dnes lákavá.

Ďakujem Vám za rozhovor.

PETER GOGOLA

Zľava Tibor Lengyel (s prilbou v ruke), minister pôdohospodárstva Stanislav Bečik a riaditeľ OZ Biomasa Ján Farkaš.

ŠTYRIA ČLENOVIA VLÁDY PRIŠLI DO LEVIC OTVORENE PODPORIŤ VYUŽITIE LESNEJ ŠTIEPKY

Lesníci nenatáhajú k vláde prázdne ruky. Ponúkajú vidieku prácu

Dlhoroční pamätníci z radov našich kolegov si nespomínajú na to, že by nejakú lesnícku akciu prišli podporiť osobnou účasťou v jeden deň a na jedno miesto až štyria členovia Vlády Slovenskej republiky vrátane premiéra. Organizátorom odbornej konferencie spojenej s terénnymi ukážkami, nazvanej LESNÁ BIOMASA – PERSPEKTÍVNY ZDROJ ENERGIE, teda Ministerstvu pôdohospodárstva SR a š.p. LE-SY SR sa dokonca podarilo, že predseda vlády Róbert Fico zavítal medzi lesníkov v lesníckej uniforme. „Je to pre mňa česť, byť oblečený v uniforme lesníka,“ povedal. Do zaplneného Domu kultúry Družba v Leviciach okrem neho prišli podporiť lesnícky program zvyšovania produkcie a spotreby palivovej štiepky aj minister hospodárstva Ľubomír Jahnátek, minister životného prostredia Ján Chrbet a minister pôdohospodárstva Stanislav Becík. V hľadisku sedeli aj poslanci Národnej rady SR, predstavitelia miestnych štátnych orgánov a organizácií, energetických firiem a samosprávy.

R. Fico vo svojom vystúpení zdôraznil, že svet sa musí v najbližších desaťročiach venovať trom výzvam – zabezpečeniu dostatku potravín, energií a využitiu odpadu. Slovensko patrí medzi štáty, ktoré nedisponujú zásobami ropy a plynu. Zásoby hnedého uhlia podľa premiéra musíme maximálne využiť, pretože jeho ťažba je hlavne sociálnou záležitosťou, osobitne dôležitou v regióne Hornej Nítry. V roku 2012 má byť spustený do prevádzky druhý a v roku 2013 tretí blok Jadrovej elektrárne Mochovce, čo bude podľa premiéra znamenať významný finančný príspevok v boji s dopadmi súčasnej hlbokéj economickej

kej krízy. „Vláda venuje pozornosť aj využitiu geotermálnej, veternej, solárnej energie, ale zároveň neprepadáme ilúzii, že energetickú bezpečnosť krajiny sa nám podarí zabezpečiť len energiou z obnoviteľných zdrojov. V programe zvyšovania produkcie a spotreby palivovej štiepky osobne vidím predovšetkým nové pracovné príležitosti pre menej kvalifikovaných pracovníkov a zároveň jedno z riešení žalostného stavu poľnohospodárstva u nás so zarastenými a neobhospodávanými plochami. Som presvedčený o tom, že Ministerstvo pôdohospodárstva SR od roku 2006 urobilo rad krokov na záchranu slovenského pôdohospodárstva. Projekt pestovania a produkcie lesnej biomasy môže byť ďalším z nich, dôležitým hlavne pre obnovu pracovných miest na slovenskom vidieku. Mal som možnosť vidieť napríklad v Hnúšti výhrevňu, vyrábajúcu teplo spaľovaním biomasy a zistil som, že tento projekt mal a má veľkú podporu miestnej komunity. A podpora verejnosti je v tomto smere neoceniteľná,“ povedal predseda slovenskej vlády. Na záver kládol na srdce všetkým zainteresovaným, aby dostatočne rozpracovali všetky organizačné, technické a ďalšie kroky k realizácii projektov, ktoré musia mať podľa neho hlavu a päť. „Od komplexnosti riešenia bude závisieť úspešnosť zámeru, ktorý ja osobne veľmi podporujem,“ dodal premiér.

Biomasa má najväčší energetický potenciál

Na jeho vystúpenie zareagoval generálny riaditeľ Sekcie lesníckej MP SR Július Novotný informáciou o tom, že mnohé projekty energetického využívania lesnej biomasy na Slovensku sú úspešne rozpracované a funguje 40 teplární, ktoré vyrábajú teplo spaľovaním lesnej štiepky. Prítomných zaujal tiež niekoľkými údajmi. Potenciál využitia lesnej biomasy na energetické účely je totiž podľa predpovedí tak obrovský, že by sme dokázali sfunkčnením celého systému ušetriť ročne až 6 miliárd kubíkov zemného plynu, vytvorili by sme 5 000 nových pracovných miest a ročne vyprodukovali približne 3 milióny ton biomasy.

Minister pôdohospodárstva S. Becík ubezpečil o tom, že ním riadený rezort vníma poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo ako dve rovnocenné odvetvia. Možno aj preto oboznámil prítomných lesníkov, energetikov, starostov a ďalších hostí s aktuálnou situáciou celého rezortu, ktorý dosiahol za minulý rok pasívne saldo vo výške 28 mld. Sk. Minister hovoril o tom, že ministerstvo realizuje celý systém opatrení, smerujúcich k podpore vidieka. „Slovensko je z dvoch tretín podhorské a horské a má vytvorené všetky predpoklady na úspešné uskutočňovanie vidieckej politiky. Neočakávam od dnešnej konferencie, že rozhodne o tom, kde a ako sa bude využívať biomasa, ale mimoriadne oceňujem ústretový prístup vlády a jednotlivých ministerstiev, pripravených podporovať cieľové projekty a aktivity zvyšovania podielu obnoviteľných zdrojov energie,“ povedal S. Becík a dodal, že na Slovensku je obrovský potenciál približne 275 000 hektárov bielych, nevyužívaných plôch. Za kľúčový faktor rozvoja vidieka u nás považuje práve efektívne využívanie pozemkov. Ministerstvo pôdohospodárstva SR je podľa jeho slov pripravené koordinovať programové financovanie produkcie dendromasy na energetické účely v súčinnosti s ministerstvami hospodárstva a životného prostredia.

Minister hospodárstva SR Ľubomír Jahnátek sa v úvode svojho vystúpenia vrátil k nedávnej plynovej kríze. Uviedol, že práve v čase stopercentného odstavenia Slovenska od ruského plynu sa ukázalo, že vláda disponuje kvalitnou energetickou koncepciou, ktorá umožnila krok po kroku krízu zvládnuť. Súčasťou energetickej koncepcie Slovenska je dosiahnutie nezávislosti na dovoze energie, ktorý limituje krajiny v hospodárskom raste. „Náš rezort mapoval podrobne obnoviteľné zdroje energie a ukázalo sa, že práve biomasa má z nich z hľadiska ročnej obnovy najväčší potenciál. Dosahuje úroveň až 147 PJ (petajoj-

Minister S. Becík diskutuje s vedúcim RC OZ Biomasa v Palárikove M. Pápešom

ulov), pričom vodná energia má potenciál 28 PJ, geotermálna energia 23 až 28 PJ, solárna 17 PJ a veterná len 5 PJ. Už o dva dni predkladáme na rokovanie vlády návrh zákona o obnoviteľných zdrojoch energie, ktorý definuje celý postup a finančné príspevky na výrobu objemov tepla a elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov. Štát teda bude prispievať na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. Spomenutým zákonom štát zagarantuje odberateľom 15-ročný odber energie z obnoviteľných zdrojov s tým, že cena nesmie poklesnúť pod úroveň 90 percent priemernej ceny. Musíme ale vyriešiť vysokú finančnú náročnosť technológií na spaľovanie lesnej biomasy, respektíve dosiahnuť kompromis cenovo prijateľnej energie zo spaľovania biomasy pre odberateľov a podielu výroby energie z obnoviteľných zdrojov, ku ktorému sa Slovensko zaviazalo voči Európskej únii.“

Jasné a zrozumiteľné posolstvo vyslal lesníkom, energetikom a samosprávam minister životného prostredia Ján Chrbet, ktorý uviedol, že rezort, ktorý vedie, vníma bioma-

su takisto ako zdroj s najväčším potenciálom výroby zelenej energie. Dva kilogramy biomasy sú podľa jeho informácií schopné energeticky nahradiť jeden liter nafty. „Projekty, ktoré budete pripravovať, po prekonzultovaní plne podporíme a budeme nápomocní pri ich realizácii,“ ubezpečil účastníkov odbornej konferencie J. Chrbet.

Podnikateľský sektor sa môže chopiť príležitosti

Na tlačovej konferencii s bohatou účasťou celoslovenských aj regionálnych masmédií, ktorá nasledovala po vystúpeniach členov vlády a s ich účasťou pred novinárskym audiótóriom, odznelo takisto niekoľko zaujímavých informácií, ktoré určite stáli za zaznamenanie. Ľ. Jahnátek napríklad spresnil informáciu o štátnej podpore keď uviedol, že Vláda SR na rok 2009 vyčlenila 8 miliónov € na financovanie kotlov na spaľovanie biomasy a na inštaláciu slnečných kolektorov. Opäť zopakoval štátne garancie pre veľkých výrobcov energií

a vyzval podnikateľský sektor na Slovensku, aby sa chopil príležitosti a investoval do technológií, umožňujúcich vyrábať energie z obnoviteľných zdrojov.

S. Becík oboznámil s výzvou lesníckeho sektora, ktorý potrebuje dotáciu vo výške 5€ na tonu biomasy, aby sa dostal aspoň na nulovú úroveň rentability produkcie lesnej štiepky. Vo Vláde SR ešte nebola táto požiadavka prerokovaná a rezortný minister si je vedomý, že lesníci takisto ako mnohí iní naťahujú smerom k vláde ruky, ale nemajú ich prázdne – ponúkajú nové pracovné príležitosti pre slovenský vidiek.

Ľ. Jahnátek na jednu z novinárskych otázok odpovedal podstatnou informáciou, podľa ktorej štát neplánuje dotovať samotnú štiepku, ale elektrickú a tepelnú energiu z nej vyrobenú tak, aby bola v konečnej cene energie zohľadnená nákladová časť výroby štiepky. Štát už podľa neho vydal niekoľko desiatok licencií na výrobu tepla a elektrickej energie kombinovaným využitím obnoviteľného zdroja a fosílnych palív. Kombináciu zdrojov a kombináciu elektrickej a tepelnej energie považuje rezort hospodárstva za najefektívnejšiu.

Program odbornej konferencie pokračoval zaujímavými prezentáciami. Časti niektorých z nich uverejňujeme v rámci témy mesiaca. To ale zďaleka nebolo všetko. Pre účastníkov pripravili agilní organizátori názorné ukážky štiepkovania energetickej drevnej hmoty v areáli SES a.s. Tlmače a v porastoch rýchlorastúcich drevín a listnatých porastoch v okolí Santovky a Žuhračky. Kolegovia z odštepných závodov Levice a Biomasa nápadito a pôsobivo odprezentovali, ako dokážu lesníci pestovať a zúžitkovať lesnú biomasu, vhodnú na energetické účely. Skrátka na akcii jasne ukázali, že lesníci sú schopní produkovať dostatok kvalitnej lesnej štiepky a zabezpečiť pestovanie kvalitných porastov rýchlorastúcich drevín, vhodných aj na výrobu energetickej štiepky. Teraz sú na ťahu ďalší. Aby všetko to lesnícke úsilie, ktorým predbehli na Slovensku čas, nevyšlo nazmar.

JOZEF MARKO

lesnícke spravodajstvo

Nový slovenský rekord zaznamenali vo štvrtok 19. marca na Odštepnom závode Bardejov š.p. LESY SR. Štvormetrový výrez javora horského, s priemerom 56 centimetrov a kubatúrou 0,93 metrov kubických predali na aukcii dreva za rekordnú sumu 5 643 EUR, čo je 170 001 Sk/ m³.

Ako potvrdil riaditeľ Odštepného závodu Bardejov Ing. Jozef Krochta: „Javorový výrez bol celý „očkový“ s výraznou kresbou a po jednej strane rezonančný, čo je vyhľadávaná vlastnosť pre výrobu hudobných nástrojov. Kvôli hrčii v strede a krivosti bol však ponúkajú v kvalite III.B. Aj napriek tomu sa stal novým slovenským rekordom v ponúkajúcej cene dreva za jeden meter kubický.“

Doteraz najdrahší 1 meter kubický vydraženého dreva pochádzal tiež z Odštepného závodu Bardejov š.p. LESY SR. Bol to rezonančný javor, ktorého jeden meter kubic-

Najdrahší výrez dreva na Slovensku vydražili na OZ Bardejov

ký predali na dražbe v roku 2006 za sumu 135 555 Sk. Bardejovskí lesníci držia prvenstvo aj v predaji najdrahšieho kmeňa. Na verejnej dražbe v marci 2007 kúpil zákazník výrez javora horského s objemom 1,77 m³ za 236 939 Sk. Zaplatil tak za kubík dreva viac ako 133 000 korún. Vydražený kus dreva mal dĺžku 7,3 m a stredovú hrúbku 57 cm. Bol z takzvaného očkového dreva s exkluzívnou kresbou, mimoriadne žiadanou pri výrobe nábytkovej dyhy.

ANITA FÁKOVÁ

Konferencia o chove NORIKA MURÁNSKEHO

Valéria Messingerová

Po úvodných príhovoroch rektora TU Jána Tučeka a prítomných ministrov účastníci zhladli krátky dokumentárny film Norik muránsky. Po filme nasledoval odborný program: s prezentáciou Aktuálne problémy chovu Norika muránskeho typu v š. p. LESY SR vystúpil vedúci Strediska chovu koní v Dobšinej Vladimír Šmelko. Po ňom prezident Zväzu chovateľov koní na Slovensku František Grácز prezentoval tému Norik muránsky v kontexte ostatných plemien koní chovaných na Slovensku. Veterinárna lekárka Markéta Sedlinská oboznámila prítomných so zdravotnou problematikou chovu chladnokrvných koní, po nej koordinátorka vidieckej politiky MP SR Jarmila Dubravská prezentovala program podpory rozvoja chovu koní na Slovensku. O technologických princípoch využitia koní v lesnom

z Národného lesníckeho centra i stánky, ponúkajúce najrôznejšie potreby pre chovateľov koní. To všetko ako magnet priťahovalo pozornosť pozvaných školákov i náhodných okoloidúcich. Napriek nie práve najprívetivejšiemu počasiu sa ich zhromažďilo nemálo.

Tlačová konferencia ministra pôdohospodárstva za hojnej prítomnosti zvolenských i banskobystrických novinárov dala svetlu na známosť to, čo bolo hlavným cieľom konferencie: chov koní (a to nielen Norika muránskeho typu) má na Slovensku šancu na rozvoj. Ide o to, či sa nám ju podarí využiť.

PETER GOGOLA

V piatok 27. marca 2009 sa v aule Technickej univerzity vo Zvolene konala medzinárodná konferencia „Perspektíva a podpora chovu Norika muránskeho typu na Slovensku“. Usporiadali ju Ministerstvo pôdohospodárstva SR, LESY SR, Národné lesnícke centrum a Lesnícka fakulta Technickej univerzity. Konferencie sa osobne zúčastnili a podporili ju minister pôdohospodárstva Stanislav Bečák, ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny Viera Tomanová a minister zdravotníctva Richard Raši. Hlavným zámerom bolo oboznámiť odbornú a laickú verejnosť so základnými vlastnosťami plemena chladnokrvného koňa Norik muránskeho typu, predstaviť aktuálny stav jeho chovu, možnosti jeho využitia v podmienkach Slovenska a prezentácia opatrení na podporu jeho ďalšieho rozvoja. Program konferencie so záujmom sledovalo bezmála 600 záujemcov. O hojnú účasť sa postaral marketingový „trik“: každý z účastníkov konferencie sa mohol v žrebovaní uchádzať o možnosť získať za 1 € šesťmesačné žriebä Norika menom Emo.

STRETNUTIE lesníkov a drevárov

Veľtrh Nábytok a bývanie 2009 v Nitre využil minister pôdohospodárstva Ing. Stanislav Becík na pracovné stretnutie s predstaviteľmi lesného hospodárstva. Kríza v odvetví sa prejavuje nízkym nákupom guľatiny slovenskými spracovateľmi dreva a neodbytým listnatých sortimentov. Stretnutie sprostredkoval riaditeľ Agrokomplex – Výstavníctvo, š.p. Miloslav Pisár a uskutočnilo sa 11. marca 2009. Účasť predstaviteľov ZSD SR a nábytkárskych firiem na veľtrhu bola podnetom na priame rokovanie.

Zľava Július Novotný, Stanislav Becík a Igor Patráš

Pracovného stretnutia, ktoré malo naznačiť východiská a hľadať možnosti spolupráce sa zúčastnili riaditelia a obchodní námestníci odštepných lesných závodov. Rokovanie viedol generálny riaditeľ Sekcie lesníckej Ministerstva pôdohospodárstva prof. Ing. Július Novotný, PhD. Prítomný bol aj generálny riaditeľ Národného lesníckeho centra vo Zvolene doc. Ing. Jozef Konôpka, CSc. generálny riaditeľ Lesy SR, š.p. doc. RNDr. Ing. Jozef Mindáš, PhD. predstaviteľia Technickej univerzity vo Zvolene (pôvodne založená pred 56. rokmi ako Vysoká škola lesnícka a drevárska s celoštátnou pôsobnosťou) v čele s rektorom prof. Ing. Jánom Tučekom, PhD. Spracovateľov dreva zastupoval prezident Zväzu spracovateľov dreva SR Ing. Igor Patráš a viceprezident za drevársku sekciu Ján Božík.

Hovorili o možnosti zníženia ceny guľatiny, vypracovania a podpísania dlhodobých zmlúv. Námety by mali vyústiť do vypracovania spoločného Akčného programu, ktorý by utlmil dôsledky ekonomickej krízy pre odvetvia dodávateľov a spracovateľov dreva. Za-

Námety by mali vyústiť do vypracovania spoločného Akčného programu, ktorý by utlmil dôsledky ekonomickej krízy pre odvetvia dodávateľov a spracovateľov dreva.

bol 16. marec 2009, keď prizvali spolupracujúce odvetvia na konferenciu "Lesná biomasa – perspektívny zdroj energie". Záštitu nad jej náplňou prevzal premiér Róbert Fico, ktorý sa jej aj osobne zúčastnil. Po jeho príhovore vystúpili ďalší slovenskí ministri: Stanislav Becík, Ľubomír Jahnátek, Ján Chrbet. Počas prestávky sa uskutočnilo avízované stretnutie predstaviteľom lesného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu s premiérom a ministrami. Akčný program oboch odvetví a aktuálne témy spolupráce sa premietnu do spoločného dlhodobého programu, ktorý v krátkom časovom horizonte pripraví na rokovanie zainteresovaných rezortov a vládu SR. Zo strany odvetvia drevospracujúceho priemyslu sa na tvorbe programu podieľajú predstavitelia Zväzu spracovateľov dreva SR: prezident ZSD SR Ing. Igor Patráš, Ján Božík a Ing. Milan Benco, generálny sekretár zväzu PhDr. Peter Zemaník.

nie zainteresovaných rezortov a vládu SR. Zo strany odvetvia drevospracujúceho priemyslu sa na tvorbe programu podieľajú predstavitelia Zväzu spracovateľov dreva SR: prezident ZSD SR Ing. Igor Patráš, Ján Božík a Ing. Milan Benco, generálny sekretár zväzu PhDr. Peter Zemaník.

ANTON MRNÍK
AUTOR JE REDAKTOR
STOLÁRSKEHO MAGAZÍNU

ekoPolis
nadácia

Z rokovania EKOPOLISU

Strom roka na Dni stromu

V sobotu 28. apríla sa v priestoroch historickej budovy štátnych lesov v Banskej Bystrici uskutočnilo zasadnutie Správnej rady EKOPOLISu. Táto nadácia je uznávaným podporovateľom ekologických aktivít slovenských občanov. Známe sú jej projekty Ľudia pre stromy, Greenways, PrieŠtory, Zelené oázy... Jednou z najpopulárnejších akcií EKOPOLISu je anкета STROM ROKA. Jej 7. ročník bude vyhlásený v spolupráci s našim podnikom dňa 11. júla na DNI STROMU v Lesníckom skanzene.

Členovia Správnej rady predstavujú pestré profesionálne spektrum – nachádza sa medzi nimi expert IT spoločnosti AXA, majiteľ siete kníhkupectiev ARTFORUM, člen Svetovej banky vo Washingtone, riaditeľ viedenskej pobočky WWF, redaktorka časopisu ŽIVOT i zamestnanec LESOV SR.

JÁN MIČOVSKÝ

FOTO: LUCIA SKOKANOVÁ, STANO JENDEK

VEDÚCI LESNÍCKEJ VÝROBY OZ ŽILINA ING. JAROSLAV ĎURÍK

„Keby som sa ešte raz narodil, bol by som znova horárom“

Rodený Martinčan, pochádzajúci z lesníckej rodiny, ktorý nedávno dovŕšil šesťdesiatku (dodatočne blahoželá aj časopis Lesník), má za sebou pestrú profesionálnu kariéru. Začínal ako praktikant na Polesí Belá Lesného závodu Mošovce. Po vojenčine nastúpil na post lesníka a bol jedným z dvoch ľudí na tejto pozícii s vysokoškolským vzdelaním na celom Slovensku. Šéfoval mu správca s absolúvanou strednou školou. Ing. Jaroslav Ďurík si spomína, že možno aj preto komunikácia medzi nimi nefungovala. A tak sa rozhodol prijať ponuku zo Správy Chránenej krajiny oblasti Veľká Fatra, kde pracoval sedem rokov.

Pri tejto etape jeho života sa na chvíľu príváme. Je určite zaujímavá z pohľadu porovnania vtedajšieho a súčasného vplyvu ochrancov prírody. „Za čias môjho pôsobenia na správe CHKO bol vedúcim oddelenia ochrany prírody na Slovenskom ústave pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody Ing. Hirš. Lesný inžinier a bývalý taxátor, ktorý nám mladším kládol na srdce hovoriac: Chlapci, nikdy nesmiete povedať nie, keď neviete povedať ako. Dnes je to iné. Ochrancovia prírody povedia nie a keď sa ich opýtate, že teda ako, odpovedia: To je váš problém. Viete, keď som ja robil v ochrane prírody, tak v nej pracovala 80 až 85 percent lesných inžinierov – už zo školy pripravovaných na konštruktívnu prácu. Neexistovala zákazová forma, ale vždy sme sa snažili nájsť kompromis medzi hospodárskymi záujmami a záujmami ochrany prírody.“

„Lesník má obhospodarovať celý lesný ekosystém. Vráťane poľovnej zveri“

Po rokoch strávených v štátnej ochrane prírody sa vrátil Ing. Ďurík k lesníctvu v pozícii stavebného technológa na LZ Žilina. Neskôr pôsobil na Odbore technicko – organizačného rozvoja riaditeľstva Severoslovenských lesov kde mal možnosť dôkladne spoznať celé severné Slovensko so všetkými jeho špecifikami. Poznatky získané v teréne potom mohol podľa vlastných slov využiť v práci hlavného pestovateľa, ochranára a poľovného referenta žilinského podniku, neskôr vedúceho Odboru lesníckych činností. Pred desiatimi rokmi bol založený súčasný š.p. LESY SR a Ing. Ďurík dostal ponuku pracovať ako poľovný referent na generálnom riaditeľstve v Banskej Bystrici. Neprijal ju. Rozhodol sa pre miesto pestovateľa, ochranára a poľovného referenta OZ Žilina. Pýtam sa, ktorú časť z práce v týchto funkciách mu bola najbližšia. „Nikdy som medzi nimi nerozlišoval a bral som ich ako rovnocenné. Podstatné pre mňa bolo, že som mohol riešiť zaujímavé úlohy, ako napríklad vyriešenie poplatkového odstreľu v rámci podniku SeL Žilina vo vlastnej réžii. Dovtedy podnik v tejto oblasti iba spolupracoval s cestovnými kanceláriami. Po troch rokoch práce sa podarilo túto úlohu splniť, pretože sme zazmluvňovali poľovných hostí napriamo. Keď som odovzdával poľovníctvo ako komerčnú činnosť na oddelenie zahraničnej obchodnej činnosti, mal som databázu s takmer 300 adresami stabilných klientov,“ spomína si Ing. Ďurík a na

margo súčasného prenajímania režijných poľovných revírov hovorí, že podľa jeho názoru by si mal každý vlastník lesa ponechať možnosť regulovať stavy zveri, napr. tak ako to riešia poľské štátne lesy. Prenajímom túto možnosť LESY SR posúvajú len do právnej roviny. Riešenie tohto problému je potom mimoriadne zdĺhavou záležitosťou. „Lesník má obhospodarovať celý lesný ekosystém na svojom lesnom obvode a zver do neho neodmysliteľne patrí, pričom poľovníctvu môže patriť len postavenie – síce významnej – ale predsa len prídruženej výroby. V súčasnosti realizovaný postup v zaobchádzaní s poľovnými revírmi sa nám môže vypomstiť, pretože vidíme, že subjekty prenajímajúce revíry, sú jednostranne orientované len na poľovníctvo. Stav lesa ich nezaujíma. Pritom stavy jelenej zveri sú príliš vysoké. U nás to cítime na Hornom Turci. Štátnu správu však žiadame o zvýšenie odstrely stále márne. Akoby jej pracovníci ešte nevedeli, či sú viac lesníci, alebo poľovníci. Pritom aj toto vnímanie a konanie by malo byť v rovnováhe.“

„Akoby sme niekedy zabúdali na to, že sme lesníci“

Naša debata s Ing. Ďuríkom sa celkom prirodzene stáča k najvážnejšej téme súčasnosti – kríze. Nehovoríme ale o jej objektívnych príčinách. Zaujíma ma skôr jeho hodnotenie subjektívnych príčin, za ktoré si môžeme my lesníci sami. A aké podľa neho sú? „Akoby sme niekedy zabúdali na to, že sme lesníci. Ako keby iné stránky našej práce prevažovali nad lesníckou profesionalitou. Mám na mysli časté zmeny nielen na najvyšších stupňoch riadenia, ale aj v samotnej lesníckej prevádzke. Je to obrovská chyba obzvlášť teraz, keď ostali v našich radoch tí najschopnejší. Viete, ja som už asi jeden z mála pracovníkov podniku, ktorí si pamätajú na polesia. Tento model by som považoval dnes za optimálny v alternatívne bez technikov. Ich činnosti by mohli byť pokojne zabezpečované na ústredí závodu. Číže na polesí by bol jeden OHL a ten by riadil troch až piatich lesníkov čo je ešte fyzicky zvládnuteľné. Usmerňoval by skrátka ich odbornú činnosť. Vela lesníkov je totiž ešte stále uväznených v schéme „vyrúbať, uhádzať, zalesniť“. Moja skúsenosť z rokov autorských dozorov ma presvedčila o tom, že dobrý stav lesa a kvalita odvedených prác stúpajú s klesajúcou výmerou lesnej správy. A stav lesa by

mal byť aj dnes hlavným kritériom pri rozhodovaní o tom, v akej organizačnej štruktúre ho budeme obhospodarovať.“

Na moju otázku, ako sa môžeme dostať zo súčasnej krízy, dostávam jednoduchú odpoveď: „Musíme prežiť. Venovať sa len tomu najnutnejšiemu. V tomto smere si myslím, že vedenie podniku veľmi dobre zvažilo, že len takýmto spôsobom môžeme prežiť. Najväčší problém je a bude vyselektovať aktivity, ktoré sa obmedziť dajú a ktoré nie. Spomeniem príklad. Roky mi trvalo, kým som presvedčil vedúcich lesných správ, že časť zalesňovacích povinností sa dá odložiť. Minulý rok som ich do toho spolu s riaditeľom závodu dotlačil. Ako kompenzáciu tohto opatrenia sme naplánovali na tento rok výkon 012 – spolupôsobenie pri obnove lesa. Chceme teda počkať na prirodzené zmladenie a pomôcť mu. Žiaľ, budeme to môcť zrealizovať len do tej miery, ktorú dokážeme vykryť z finančných prostriedkov z europrojektov. V takom rozsahu, v akom sme ho pôvodne plánovali, tento výkon nebudeme môcť urobiť a to predovšetkým na úkor neštátnych neodovzdaných lesov.“

Pre OZ Žilina boli vedením podniku zatiaľ znížené náklady na pestovnú činnosť na tento rok z už prísne reštriktívnych 16,5 na 11 miliónov korún. Ing. Ďurík v diskusii o pestovaní lesa dodáva, že aj keď v prípade ťažbovej činnosti možno považovať prechod na dodávateľský systém za šťastné rozhodnutie, v prípade pestovnej činnosti tomu podľa neho tak nie je. Základ základu práce lesníka spočíva – jeho slovami povedané – v tom, aby lesník a pestovná skupina fungovali spolu viac rokov, zachovali kontinuitu a tým aj svoj zodpovedný (možno až emocionálny) vzťah k lesu. „Aby nielen lesník, ale aj ženičky považovali tú horu, v ktorej pracujú, za svoju.“

Rozprávali sme sa síce dlhšie, ale pri spracovávaní rozhovoru s Ing. Ďuríkom (inak aj dobrovoľným členom Horskej služby, lyžiarom, skialpinistom a známym poľovníckym športovým strelcom) som sa rozhodol (aj vzhľadom na rozsah rubriky) ukončiť jeho lesnícky portrét práve touto vetou. Z jeho rozprávania totiž jasne vyznieva, že on horu za svoju považuje celý život. Keď spomína na to, čo v nej prežil zvykne povedať, že ak by sa ešte raz narodil, bol by znova horárom. K týmto slovám je už skutočne zbytočné čokoľvek dodávať.

JOZEF MARKO

„Naša budúcnosť je v obchode!“ Táto veta, jednoduchá gramaticky i významom, zaznela na okraj pracovného rokovania o tohtoročných Stromoch poznania. Jej autor, praktik a riaditeľ Semenolesu Ján Rak, ju na moje požiadanie rozvinul do podoby konkrétnych skúseností. Zaujala ma najmä tá jedenásť, no nepreskočil by som ani ostatné...

Jedenásť skúsenosť

Posledné z ocenení.

Skúsenosť prvá: O budúcich obchodoch sa rozhoduje dnes.

„Práve dnes sa musíme pripraviť na časy, ktoré nastanú po kríze. Zalesňovacie úlohy, ktoré tlačia lesníci pred sebou, sa premenia na extrémny dopyt po sadenicích. V odpovedi na otázku čo, koľko a kedy vysiať, je tajomstvo nášho budúceho obchodného úspechu!“. A poznáte tú odpoveď? – pýtam sa. „Myslím, že áno. Práve v tom je sila tradície nášho závodu, že máme nielen banku genofondu dreívín, ale aj banku 85 ročných skúseností. A verte – je to banka s dobrým kreditom!“

Skúsenosť druhá: Neverte všetkému!

„Tvrdenie, že ľudia už chcú len umelé vianočné stromčeky, neobstojí. Vlni sa na Slovensko doviezlo vyše 100.000 živých stromčekov. Podiel nášho podniku však klesá – kedysi sme predávali 15.000 ks, vlni len 7.000...! Musíme to zvrátiť – máme založených 20 ha plantáží, hlavne borovice čiernej, skúšame aj prekrásnu jedľu nordmanovu. Na námietku, že nám to aj tak rozkradnú sa dá odpovedať inou skúsenosťou: čosi naozaj rozkradnú a ak máte vysadených 100 stromčekov a ukradnú vám 10%, tak je po obchode! Ak však máte na plantáži 1000 predajných stromčekov a ukradnú vám z nich opäť 10%, stále ste vysoko v zisku! Navyše – počet zlodějov nerastie úmerne s výmerou plantáže... Povzbudilo nás, že na Gazdovských dňoch išli naše borovice čierne na dračku – pre dobrú cenu čakali v rade aj dôchodcovia!“

Skúsenosť tretia: Oстане aj na reprezentáciu

„Dnes ľteľ pestovanie okrasných dreívín. Producentov pribúda, konkurencia však nie je problém. Opäť platí to isté, čo pri vianočných stromčekoch: V malom škoda skúšať! Polovicu dáte na reprezentačné účely a tá druhá to ľneutiahneľ. Ak však obchodujete vo veľkom, oстане aj na reprezentáciu aj na slušný zárobok.“

Skúsenosť štvrtá: Nemáme, ale zoženieme!

„Predávať sadenice v areáli závodu je pekné, ale nestačí to. Treba ísť von. Na mikulášskom námestí sme urobili Jarné lesnícke predajné dni. Za priestor platiť mestu nemusíme, pričom skúsenosť je veľmi dobrá: V piatok popoludní sa len málokto pri našom stánku nepristaví... S Liptovským Mikulášom máme naozaj nadštandardné vzťahy. Sme tu výhradným dodávateľom mestskej zelene, vrátane kvetov.“ Nevedel som, že máte takú širokú produkciu, dokonca aj kvety..? „No, aj keď všetko na záhonoch nemáme, to čo treba, vždy zoženieme. Neprídeme predsa o dôveru takéhoto partnera len preto, že čosi nepestujeme..! Podobné predajné akcie plánujeme najbližšie aj v Ružomberku a v Poprade“. Takáto reklama by sa nám hodila aj pred podnikom v Bystrici... „Ak vybavíte plochu, radi prídeme!“

Skúsenosť piata: Sadenice o kríze nič nevedia!

„Na zastavený dopyt nemožno reagovať nečinnosťou – sadenice rastú ďalej a prerastajú. Zriadili sme preto na webe aktuálnu stránku prebytkov, ktoré ponúkame za výhodné ceny.“

Ján Rak

Vždy je to lepšie, ako ich spáliť. Klienti majú možnosť priamo si vyznačiť konkrétne dreíviny a – využívajú ju! Pre obidve strany je dôležité to, že takto z hry vypadne väčšina priekupníkov. Stránku sme zriadili aj v angličtine – treba nám osloviť aj svet. Práve preto sme sa stali členom združenia lesných škôlok v Čechách. U nás také združenie neexistuje.

Skúsenosť šiesta: Nájdu si nás!

„TANAP bol doteraz v sadeniách sebestačný. Máme prísľub, že ak budú nakupovať od cudzích, tak len od nás. Myslím, že ich nepresvedčili naše pekné reči, ale naša slušná produkcia. Vieme totiž vypestovať materiál pre ich výškové zóny. Snažíme sa však expandovať aj ďalej...“ Kam až?

Skúsenosť siedma: Bahrajn!

„Kde sa dá. Zúčastnili sme sa medzinárodnej súťaže dodávky 10 miliónov sadeníc sosny a agátu pre Macedóniu. Čakáme na výsledok a dúfame v to najlepšie. Podobné železko v ohni máme aj v Bahrajne, kde máme pokusne zalesniť 0,5 ha. Použijeme k tomu Pí – vodu...“ Akú vodu, prosím..?!“

Graf č. 1
Vývoj HV od roku 2004

Skúsenosť ôsma: π nie je len Ludolfovo číslo.

„ π vodu! Je to voda, ktorú pokojne môžete nazvať živou. Objavili ju Japonci a oproti tej obyčajnej má mimoriadne účinky. Podporuje rast, imunitu, má regeneračné a antiseptické účinky, napomáha prijímaniu živín.. Skúsime to v Bahrajne spolu s producentom tejto vody – jednou maďarskou spoločnosťou.“

Skúsenosť deviata: Hľadať, neustále hľadať!

Semenoles vlastní technológiu na šokové mrazenie plodov. Vlastniť však nestačí. Know – how má cenu zlata a všetko nevedia ani v Semenosele. Spolupracujú preto so spoločnosťou Agrozet Michalovce, ktorá má s úpravou lesných plodov dobré skúsenosti. Spoločne už prelúskali ne jeden problém na ceste k uchovaniu bohatstva tej lesnej produkcie, ktorú stále nedoceňujeme: brusnice, šípky, jarabina, huby... Venujú sa tiež pestovaniu odrastkov pre okrasné účely. Koreňové systémy upravujú novou technológiou PAZZAGLIA... Do jej podstaty som nevníkol, funguje však vraj dobre. No a pri takomto zbere určite neprekvapí, že v Liptovskom Hrádku sú dobre pripravení aktívne napomôcť aj zakladaniu porastov rýchlorastúcich drevín pre výrobu štiepky.

Skúsenosť desiatá: Radosť si hryznúť!

Semenoles sa zúčastnil aj nedávnych Levických poľovníckych dní. Že čo tam zalesňoval? Nič. Ponúkal však poľovníkom dreviny vhodné do revírov pre zver. Zdá sa vám to málo originálne? Zmenili by ste názor, keby ste videli grafiku panelov, ktoré k tomu použili! Byť jeleňom, poviem – radosť si hryznúť...

Skúsenosť jedenásta: Čo má zmysel?

Veľmi často sa nostalgicky spomína, že malé lesné škôlky mali zmysel. Číslo to však nepotvrdzujú. Keď Semenoles v roku 2004 preberal škôlky od závodov, bola celková bilancia výroby sadeníc mínus 47 miliónov korún! Od vtedy sa hospodársky výsledok výrazne každý rok zlepšuje a rok 2009 má byť prelomový – Semenoles plánuje zisk. Jeden z dôvodov vysokej nerentability výroby sadeníc lesnými závodmi vidí Ján Rak aj takto: „Každý pestovateľ si logicky vytváral prevádzkovú rezervu sadeníc. Ak si ju vytvorilo – a väčšinou nepoužilo – 26 závodov, výsledok bol jasný: neupotrebitelná nadprodukcia a z toho vyplývajúca vysoká strata. Ak si potrebnú rezervu vytvoríme v Semenosele, tak máme oveľa lepšie predpoklady k jej realizácii, a ak by aj nie – strata bude 26 krát menšia. Takže nie malé izolované škôlky, ale centrálna koordinovaná výroba sadeníc má skutočný zmysel!! Túto tému by sme už mali mať konečne raz navždy za sebou.“

Jedenásť skúseností. Skúseností konkrétnych, aktuálnych, inšpirujúcich. Ich nositeľom je kolektív, ktorý svoju prácu stavia na tradíciách i moderne zároveň. Kolektív je to v podstate komorný, no zdá sa, že na otvorenej scéne lesného škôlkarstva Slovenska sa chystá zahrať celkom slušnú symfóniu!

JÁN MIČOVSKÝ

Najlepšia Lesoochranárska škola 2009 vyhrá koncert Petra Cmoríka

Základné a stredné školy, ktoré v období od marca do mája 2009 vo zvýšenej miere zamerajú svoje aktivity na pomoc lesom a zvyšovaniu vedomostnej úrovne žiakov o lesoch, ich problémoch a potrebe ich ochrany, sa môžu zapojiť do celoslovenskej súťaže Lesoochranárska škola 2009, ak popis svojich aktivít zašlú do 20. mája 2009.

Hlavným cieľom súťaže je, aby si žiaci základných a stredných škôl všimli lesy v svojom okolí, zaujímali sa o problémy lesov a prispievali k ich ochrane. S tým bezprostredne súvisia aj aktivity zamerané na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne žiakov v tejto oblasti. Je na školách, akú konkrétnu činnosť si zvolia, ale pre tých, ktorí sa chcú inšpirovať, je pripravený leták Čo môžete urobiť pre lesy.

Žiaci si môžu všimnúť chránené územie vo svojom okolí, kontrolovať ich značenie a prípadné nedostatky nahlásiť príslušnej správe chráneného územia. Môžu si pozvať na pred-

nášky ochranárov a lesníkov alebo ísť s nimi na exkurziu do lesov. Môžu o problémoch lesov informovať nielen mladších spolužiakov, ale aj verejnosť v svojej obci alebo prostredníctvom médií.

Aj keď školy majú na tieto aktivity čas od vyhlásenia súťaže až do polovice mája 2009, hodnotiaca komisia ocení, ak ich neobmedzia len na apríl – mesiac lesov, ale budú v tejto činnosti pokračovať počas celého školského roka. Je dobrou správou, že takýchto škôl z roka na rok pribúda.

Školy, ktoré sa chcú do súťaže zapojiť, musia poslať súpis vykonaných aktivít spolu so svojimi kontaktnými údajmi na adresu **Nadácia Zelená nádej, 082 13 Tulčák 27**, a to najneskôr **do 20. mája 2009**. Fotografie a iné materiály dokumentujúce túto činnosť sú vítané.

O víťazovi rozhodne porota pozostávajúca zo zástupcov Nadácie Zelená nádej, Lesoochranárskeho zoskupenia VLK a štátneho podniku LESY SR, ktorá bude hodnotiť prínos jednotlivých aktivít k ochrane lesov, k zvyšovaniu vedomostnej úrovne študentov, kreativitu škôl i jednotlivých žiakov a prihliadne aj na celoročnú činnosť. Výsledky budú vyhlásené do 12. júna 2009.

Hlavnou cenou pre víťaza bude živý koncert populárneho speváka Petra Cmoríka koncom júna na pôde školy.

PETER GOGOLA

Štátna lesnícka politika na Slovensku

AKTUÁLNE DOKUMENTY NA JEJ IMPLEMENTÁCIU

Úlohou štátnej lesníckej politiky je prijímať vhodné opatrenia na zabezpečovanie trvalého a optimálneho plnenia úloh prislúchajúcich lesom a lesnému hospodárstvu. Prvým krokom jej praktickej realizácie je vypracovanie základných lesnícko-politických dokumentov, ako sú lesnícka koncepcia a stratégia, programy, prognózy, vízie a právne normy. Ďalším krokom je implementácia týchto dokumentov, prostredníctvom konkrétnych rozhodovacích procesov v reálnych politických, spoločenských a ekonomických podmienkach. Napokon, v treťom kroku, je to sledovanie a hodnotenie úrovne (úspešnosti) ich implementácie a dosiahnutého pokroku pri rozvoji lesníctva za hodnotené obdobie.

V súčasnosti možno konštatovať, že lesnícka politika na Slovensku zvládla svoj prvý krok veľmi dobre, pretože v rokoch 2006–2008 sa vypracovali a schválili všetky základné dokumenty lesníckej politiky (vrátane novelizácie zákona o lesoch zákonom č. 360/2007 Z.z.). Jedná sa o tieto moderné, navzájom zharmonizované lesnícko-politické dokumenty, ktoré majú globálnu a európsku dimenziu a sú kompatibilné s politikami Európskej únie (EÚ):

- Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva na roky 2007–2013 – časť lesné hospodárstvo (rok vypracovania a schválenia 2006)
- Národný lesnícky program Slovenskej republiky (2007)
- Prognózy a vízie vývoja slovenského poľnohospodárstva, potravinárstva, lesníctva a vidieka – časť lesníctvo (2007)
- Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2007–2013 (2007)
- Stratégia rozvoja lesníctva (2008)
- Akčný plán Národného lesníckeho programu Slovenskej republiky (2008)

Za základný lesnícko-politický dokument považujeme **Národný lesnícky program Slovenskej republiky (NLP SR)**. Vypracovanie a implementáciu tohto dokumentu na národnej úrovni odporúčajú najvýznamnejšie globálne (Fórum OSN o lesoch) i regionálne (ministerské konferencie o ochrane lesov v Európe) procesy, ale aj právne predpisy EÚ (Lesnícka stratégia EÚ, Akčný plán EÚ pre lesy). Úloha vypracovať NLP SR vyplynula z Programového vyhlásenia a z Plánu práce vlády SR na rok 2007. Pri jeho vypracovaní sa zohľadňovali princípy odporúčané viedenskou ministerskou konferenciou.

NLP vymedzuje päť strategických cieľov, ktoré ďalej rozpracováva na 18 priorít a 56 rámcových cieľov lesného hospodárstva. Časový horizont jeho plnenia sa stanovil do konca roka 2020. NLP SR schválila vláda SR a Národná rada SR ho vzala na vedomie, zároveň odporučila vláde SR vypracovať Akčný plán NLP SR tak, aby obsahoval podrobné údaje o formách a zdrojoch financovania schválených priorít.

V roku 2007 sa na základe uznesenia Porady vedenia MP SR vypracoval materiál **Prog-**

nózy a vízie vývoja slovenského poľnohospodárstva, potravinárstva, lesníctva a vidieka. Dokument poskytuje kvalifikovanú vedeckú výpoveď o predpokladanom vývoji pôdohospodárstva vrátane lesníctva na Slovensku, v horizonte do roku 2025 a naznačuje smery vývoja v dlhšom časovom horizonte (do roku 2050).

V zmysle záverov 9. porady vedenia MP SR sa v roku 2008 vypracovala a následne v porade vedenia MP SR aj schválila **Stratégia rozvoja lesníctva**. V rámci 18 priorít NLP SR stratégia určuje a odôvodňuje ciele, zámery a smer rozvoja lesníctva, podľa kvantitatívnych a kvalitatívnych predpovedí do roku 2025, vyplývajúcich z lesníckej časti Prognózy a vízie. Podrobne formuluje postupy, nástroje a prostriedky na ich dosiahnutie.

Akčný plán (AP) Národného lesníckeho programu Slovenskej republiky sa vypracoval na roky 2009–2013 (do konca programovacieho obdobia EÚ). Rozpracováva rámcové ciele NLP SR na jednotlivé opatrenia. Do jeho prípravy sa zahrnuli všetky rezorty, ktoré v určitých oblastiach svojej pôsobnosti súvisia

Poľana

s lesníctvom, vlastníci a obhospodarovatelia štátnych a neštátnych lesov, odborné lesnícke a záujmové organizácie a združenia.

V programovacom období EÚ v rokoch 2007–2013 sa podpora rozvoja vidieka realizuje prostredníctvom **Programu rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2007–2013** (PRV SR), v ktorom sa kladie dôraz na ekologizáciu hospodárenia, skvalitnenie života, diverzifikáciu hospodárstva a vytváranie nových pracovných príležitostí na vidieku. Malo by sa tým prispieť k znižovaniu regionálnych rozdielov vidieka na Slovensku.

PRV SR, AP NLP SR a Stratégia rozvoja lesníctva sa považujú za základné nástroje na implementáciu NLP SR, t. j. druhého kroku realizácie štátnej lesníckej politiky. NLP SR nám hovorí o tom, čo potrebujeme a chceme v rozvoji lesníctva dosiahnuť; zatiaľ čo stratégia, PRV a AP hovoria ako a prostredníctvom čoho (akých nástrojov) to môžeme dosiahnuť.

PRV SR je najdôležitejším podporným nástrojom lesníctva v súčasnosti. Z tohto programu môže lesníctvo do roku 2013 dosiahnuť príjmy v čiastke 8,65 mld. Sk, resp. 287,33 mil. €, a to z fondov EÚ, štátneho rozpočtu a súkromných zdrojov. Tieto finančné možnosti sa uvádzajú v Indikatívnych finančných rámcoch opatrení PRV SR a AP NLP SR. Ďalšími zdrojmi sú štátna podpora lesníctva z rozpočtovej kapitoly rezortu pôdohospodárstva (predpokladajú sa prostriedky v čiastke 2 072 mil. Sk, resp. 68,8 mil. € na roky 2009–2013), štátna pomoc, vlastné zdroje vlastníkov a obhospodarovateľov lesov, ako aj rozpočtové kapitoly a operačné programy niektorých súvisiacich rezortov. Očakáva sa tiež vytváranie podmienok na využitie ďalších fondov a výdavkových programov Európskej únie (EÚ).

Iniciovanie vypracovania uvedených dokumentov štátnej lesníckej politiky (už v programovom vyhlásení) a určenie značných finančných prostriedkov na ich implementáciu, sú konkrétnymi pozitívnymi prejavmi vlády SR o lesy, udržanie a zlepšovanie ich stavu. Potvrďuje to tiež prijatie **uznesení č. 990/2007** a **878/2008**, ktoré určujú konkrétne čiastky a zdroje financovania na realizáciu technických, legislatívnych, inštitucionálnych a ekonomických opatrení v zlepšovaní zdravotného stavu lesov, najmä smrečín a zastavenie podkôrnikovej kalamity v nich.

V súčasnosti sa Slovensko nachádza v počiatočnom štádiu implementácie svojho NLP. Jeho úspešný rozbeh určite spomalí súčasná globálna finančná a ekonomická kríza. Aby jej dopady na lesné hospodárstvo SR boli čo najmenšie, treba včas realizovať vhodné opatrenia. Preto Národné lesnícke centrum vypracovalo štúdiu, ktorá **analyzuje a kvantifikuje predpokladané dopady krízy a navrhuje relevantné opatrenia na jej riešenie**. Dopadmi krízy na lesné hospodárstvo sa bude zaoberať konferencia, ktorá sa uskutoční v aule TU vo Zvolene 27. apríla 2009 za účasti zástupcov vlády SR, SL MP SR, lesníckych organizácií, združení, drevospracujúceho priemyslu, TU vo Zvolene a ďalších. Konferencia nadväzuje na lesnícke diskusné fóra organizované od roku 2006, ktoré sa stretli s pozitívnym ohlasom lesníckej verejnosti na Slovensku.

MARTIN MORAVČÍK
FOTO STANO JENDEK

Škôlkárske stredisko Hladomer

Lesníckymi peripetiami dneška i banskými jarkami našich predkov

LESOBÔL

„A ty si akým autom sem prišiel?! Služobným....?!! Tak, to by si sa mal pekne vrátiť, prenajať si ho a prísť až potom! Tak ako tu chodíme my všetci!“ Takéto privítanie ma čakalo od vedúceho Lesnej správy vo Sv. Antone. Tak to aspoň hlásali nápisy na fasáde peknej budovy i dverách za ktorými mal sedieť jej šéf. Skutočnosť však opäť raz bola rýchlejšia ako naše názvoslovie. Ocitol som sa totiž v budove už len bývalej Lesnej správy vo Sv. Antone a kolegiálne ma „spucoval“ jej bývalý správca. Človek s priamou rečou, vetrom ošľahanou tvárou a rznými gestami. Nemusíte však byť s ním spolužiak (ja som), aby ste pomerne rýchlo zistili, že ostrá reč, tvár i gestá sú vo vlastníctve chlapa s dobrým srdcom. Chlapa, ktorému sa v jednej chvíli i slza v oku zaligotala (prepáč, Janko, zbadal som, no, nebudeme viac spomínať...). Lesníka, ktorý zriedkavo vzácné absolvoval plné lesnícke vzdelanie, od ranných putovaní s otcom – lesníkom, cez učňovku až po lesnícku fakultu, a ktorý potom prešiel aj poctivým kariérnym postupom – od lesníka po riaditeľa. Všetko to robil rád a vari aj dobre. Ján PROKEŠ.

...no ďakujem ti za „privítanie“...

A čo sa divíš?! Ja som si musel za 40 eur na mesiac prenajať starú nivu, zaplatiť za 173 eur havarijnú poisťku, pritom kilometrov mi preplatia tak štvrtinu z toho čo musím nevyhnutne služobne najazdiť, samozrejme tie sa nám ešte – na rozdiel od nájomného – za piatky kráčia... Odpojili nám tu pevnú linku i počítače, ktoré dali na závod do Krupiny, aby nám do nich posielali maily zo susednej kancelárie. Tak si ich tam teraz chodíme za tie štedré kilometre čítať! Zrušili nám tu upratovačku, ktorá aj kúrila. Tak si upratujeme sami a ak chceme, aby sme ráno mali teplo, tak ideme večer priložiť. Ešte treba odpojiť elektrinu a starobylá horáreň sa môže začať tu, v centre lesníckej histórie, rozpadáť.... No, povedz, čomu sa máme tešiť?!! Drevo sa neťaží, pestovné práce nerobia, cesty neudržiavajú... Pociťujeme ozajstnú bezmocnosť!

Kedysi si bol riaditeľom závodu, postupoval by si dnes inak?

Ale veď ja tomu rozumiem! Sme malý závod a ak nechceme zaniknúť celkom, treba hľadať spôsoby ako prežiť. Ešte dva roky a budeme mať na všetkých LHC nové plány. Počítam, že sa závod môže dostať s ročnou ťažbou oproti dnešným 70 000 niekde ku 100 tisíc kubíkom. Viem, že réžiu sme takto znížili, odišli ľudia, znížili sa platy, len sa spytujem, či sa takýmto metrom meralo všade?! Mne kolegynke na závode povedia, že závod s 52 ročnou tradíciou treba zachrániť. A ja sa ich spytujem – o čo je oproti tomu horšia 80 ročná tradícia lesnej správy vo Sv. Antone?! Oni vraj svoje papiere musia robiť naďalej bez zmeny. To len my v prevádzke si máme uťahovať opasky! Vieš, občas im poviem, aby si všetky tie papiere zoskartovali a navarili si z nich polievku... Naozaj nám tu treba práčne robiť

ten nepodarený krpák, aby potom život ukázal, že všetko je inak a nám treba doň dosadiť len to posledné číslo, aby sa od neho odvodili všetky predchádzajúce...?!

Ako sa zmenila personálna štruktúra „tvojej správy“?

Ako správca som mal dvoch technikov a šesť lesníkov, dnes sme tu traja vedúci lesných hospodárskych obvodov (LHO), dvaja máme po dvoch, tretí kolega jedného lesníka. Ak to teda zrátame – je nás o jedného menej, šetríme na ľuďoch, na mojom plate, na réžii... Z pohľadu firmy výhoda, len mne, 55 ročnému chlapovi, ktorý v týchto lesoch odrobil celý život, sa ťažko vo vnútri zmieruje s tým, že mi plat s funkciou i skráteným pracovným časom klesol mesačne o vyše 7000 korún... Nelutujem sa, ale v princípe to naozaj nie je v poriadku. Ale neboj sa, viem sa na to pozrieť aj odosobnene – rozdelenie na tri LHO je logické a vôbec nie až tak nové, ako sa zdá. Do roka 1974 tu existovali územne veľmi podobné tri poľesia. Rovnako v nedávnych časoch veľkých obvodov s OLH sme tu mali vytvorené takmer rovnaké tri obvody. Tunajšie lesy sú vďaka cárovi Coburgovi, ktorý neplatil dane, a preto mu ich vyvlastnili, štátne, a tak ich rozdelenie na výrobné lesnícke celky diktuje celková logika lesnej krajiny. Len keby sme sa tejto lesnej krajine snažili aj viac lesnícky porozumieť a nerobili zmeny tak často...!

Prepáč, nechcem ťa zlostiť, ale nie je teda vytvorenie troch lesníckych hospodárskych obvodov namiesto šiestich lesných obvodov v podstate len potvrdením správnosti takéhoto delenia?

Už sme si povedali, čo bolo hlavnou príčinou tejto zmeny i to, že jej v podstate rozumiem. A možno by to ani tak nebolelo, keby ma nešlo poraziť z niektorých vecí....

Z akých, napríklad?

Teda napríklad – ako môže niekto dohodnúť také podmienky s Ružomberkom, že na kamióny môže byť maximálne 20 % inej dreveniny, hoci tam to sypú bez triedenia na obrov-

ské haldy.... Vie si vôbec niekto predstaviť, akoto je to z piatich prebierkových porastov rozťahnutých po celej doline, kde je v každom z nich päť rôznych drevín, nachystať na piatich OM na kamión vždy fúru len z jednej dreviny..?! A keby len to! Naložím na kamión 35 kubíkov a príde mi akceptačný protokol, kde mi uznajú len 28!! Bez možnosti ohradiť sa, urobiť pozastávku. Vraj sa to tam nedá. No tak to trpme! Čo nám potom ostane – oklamať les i dodávateľov, ktorým to lesník nezaplatí, veď nepôjde do manka. Ako mám pri takomto spôsobe nakázať lesníkovi, aby spracoval sucháre, keď dopredu vie, že na váhe prerobí... Sú aj plusové rozdiely a možno sa to za rok približne vyrovná, no určite nie podľa porastov a určite nie podľa jednotlivých odberateľov. Akoby tí, ktorí takéto podmienky odsúhlasia nikdy neboli v lese...

O tebe sa to povedať nedá, vyrastal si v ňom...

Od mala. Otec, tiež Ján (1924 – 1995) sa narodil tu v Antone. V roku 1948 sa hľadali posily pre východ, zavialo ho vtedy za poľného do Zubného. Býval tam v starom kaštieľi, mama spomína, že keď ráno chceli ísť lesníci do kancelárie, museli prejsť cez ich spálňu. A to, že je svet malý potvrdila nedávna skúsenosť môjho syna Petra, ktorý je tiež lesným inžinierom. Spoločnosť pre ktorú pracuje má lesy práve pri Zubnom, bol tam nedávno ako hospodár, keď sa ho jeden z domácich spytuje, či nie je vnukom Prokeša, čo tam kedysi robil.. Potešilo ma to – veď naši odtiaľ odišli v roku 1952! A keď som spomenul syna: aj ma mrzí, že nepracuje u nás, v štátnych lesoch, ktoré by som rád videl opäť ako silný podnik, no som aj rád, lebo neviem, či sa mi to ešte splní... Otec potom nastúpil do Vojenských lesov v Pliešovciach, za správcu na LS Lopaty. Bývali sme na samote bez vodovodu, s latrinou.... Keď som dorástol do školského veku, museli ma ako prváčika poslať k maminej sestre na Myjavu, lebo z našej samoty sa nedalo do školy dochádzať inak, iba kilometre peši! Neskôr som veľa brigádoval v lese, mojou túžbou bolo našporiť si na bicykel. Často som vyznačoval ťažbu – a veru aj s ciachou na koreňovom nábehu. S otcom som chodil do hory takmer denne – stopovať vydry, kontrolovať sklopce na kuny... Ako 13 ročný som strelil prvého diviaka... Nuž, v takom prostredí čím iným chcieť byť, ako horárom...?? Ale ani to však nebolo jednoduché, na lesnícku ma nezobrali tri krát – raz po základnej, potom po prvom a napokon ani po druhom ročníku lesníckej učňovky. Asi som nemal ten správny pôvod... Učňovka bola tvrdá škola, viac sme robili, ako sa učili. Keď sa zalesňovalo, tak odchod bol o šiestej ráno, návrat o šiestej večer. Každý po 150 sadeníc. V ťažbe s bruchatkou systémom „tvoja – moja“. Bolo nás 20 a motorové píly boli len tri. Novú budovu učňovky sme si tiež stavali sami... Dnes to všetko vypadá ako rozprávanie z iného sveta.

Napokon si sa na štiavnickú lesnícku školu predsa len dostal, neskôr absolvoval Zvolen, čím všetkým si neskôr prešiel?

Začal som po škole ako lesník v Kozelníku, neskôr som bol technologom i mechanizátorom na závode, no najkrajšie časy mi začali v roku 1983, keď mi ako 29 ročnému ponúk-

Ján Prokeš, senior.

Polesný Prokeš pri postreku sadeníc.

li funkciu správcu v Banskej Štiavnici. Radil som sa vtedy s otcom, či to vziať, povedal mi: „...len zober, veď oni ťa po troch mesiacoch vyhodí!“ Vyradil som tam 11 rokov. Ústredie správy – to bol samý bývalý riaditeľ, či správca – ťažká debata!. No lesníci, tí boli na mojej strane. Dostal som v tých rokoch veľa nezmyselných pokarhaní, vďaka čomu ma napodiv ani do strany netlačili, vždy ma však podržala robota. Riaditeľ závodu Foltán bol tvrďas, ale robotu si vážil. Ak niekto nerobil, alebo bol mankár, musel zo správy odísť. Ťažko to znášali najmä tí, ktorí sa radi skrývali za stranícky preukaz... Stávali sme vtedy desiatky kilometrov ciest, zveľaďovali revíry, prerábali chaty... Keď sa na to dnes poobhliadnem, boli to pre les i lesníkov dobré časy...

Skončili sa?

Chcem veriť, že nie natrvalo. Nesmieme hádzať flintu do žita, ale potrebujeme oveľa viac pokoja. Nech už budeme mať akýkoľvek systém, skúsme ho konečne aspoň desať rokov nemeniť. Namiesto neustálych zmien si vychovávajme ľudí, tí budú oporou aj nedokonalého systému. Stabilitu naozaj potrebujeme, veď čo sa len za tých pár rokov vymenilo v Krupine riaditeľov – Macko, ja, Vaňo, Bakay, Tvrdošínský... Nech by to boli tí najlepší z najlepších, toľko zmien na čele nemôže firme prospieť. Pre mňa boli vo funkcii riaditeľa najsmutnejšie obdobia zlučovania závodov: aj ťa opluli tí, na ktorých nezvyšilo miesto, aj bolo treba ísť ďalej....

Výhodou asi bolo, že si sa vždy mohol oprieť o bohatú prax...

No, predovšetkým som sa opieral vždy o ľudí. A čo sa týka tej praxe, poviem ti, že odborné vedomosti a skúsenosti sú niekedy aj na príťaž!

???

Vidíš potom príliš veľa detailov, ktoré ťa odvádajú od stratégie. Riaditeľ musí byť predov-

všetkým tvrdý ekonóm. Bol som celkom šťastný, keď som prišiel pred tromi rokmi za správcu sem, do Sv. Antona, a to dokonca do budovy v ktorej som kedysi s rodičmi prežil 16 rokov. Opäť som sa pustil s chuťou do práce vo funkcii, ktorá ma vždy uspokojovala asi najviac. Žiaľ, revíry, ktoré sme zveľaďovali aj cez víkendy, nám odišli, na údržbu ciest niet peňazí, v dolinách je ticho, nie je to veselá doba. Škoda, že keď už prestal platiť Vinšov príkazný list v zmysle ktorého sa mal ponechať režijný revír všade tam, kde mal štát vo vlastníctve 51% pozemkov, že nebola aj zamestnancom ponúknutá možnosť uchádzať sa o ich prenájom. Vari ja nie som rovnoprávny občan...? Rovnako ma mrzí, keď vidím, ako nám odchádzajú služobné byty v lesoch. Voči predaju bytoviek v mestách nemožno nič namietať, no to už naozaj nerátame s tým, že by lesníci mali bývať aj v horárňach?! Neporiadok nachádzam aj v LHP, často mi nesedia zásoby, ani výšky ťažieb. Donekonečna to prehadzovať z porastu na porast, tiež nie je riešením...

Prešli sme si vyvetrať hlavu popod Sitno. Tu lesobôľ môjho hostiteľa pomaly prešiel. Ukázal mi prerezávky, ktoré možno fotiť do učebníc, i porasty, pri ktorých sa v dobrom povadil s taxátormi – prečo by tu mali byť ochranné lesy, keď ich vieme múdro spravovať aj v kategórii hospodárskych?! Veď nám treba žiť! Potešilo ma, že sme sa prešli aj zaujímavými lesnými chodníkmi – bankskými jarkami. Vedeli ste, že ich je na okolí Štiavnice do 320 km? Slúžili pre prívod vody do známych tajchov a je obdivuhodné ako umne boli budované. Ich oporné múry stoja aj po stáročiach, obklopené nádhernými bukmi, jaseňmi, jarabinami.... Všetko to – technické diela i statné lesy – sa nám zachovali vďaka múdroti našich predkov. K tomu, aby to tak zostalo aj v budúcnosti, sú potrební zemití lesníci, späť so svojim krajom i remeslom. Takí ako inžinier Prokeš.

JÁN MIČOVSKÝ

REPORTÁŽ Z LS ČADCA

„My situáciu chápeme, ale kedy pochopia nás...?“

Za minulý rok v rámci Lesnej správy Čadca presiahol objem náhodnej ťažby neuveriteľné číslo – 94 000 m³. Za prvé dva mesiace tohto roka na tej istej správe dosiahla ťažba kalamitnej hmoty takmer 11 000 m³. Podľa slov vedúceho LS Čadca Ing. Milana Franeka dvaja technici a päť lesníkov musia byť v takýchto náročných podmienkach v permanencii sedem dní v týždni a robia od vidím do nevidím. Aj ako predseda Závodného výboru Odborového zväzu Drevo-lesy-voda OZ Čadca preto považuje za nespravodlivé, že na platy, prémie a náhrady siahlo vedenie podniku čadčianskym lesníkom – ktorí nielen makajú, ale majú aj dobré výsledky – rovnako ako tým kolegom na niektorých iných odštepných závodoch, ktorí zďaleka nie sú takto vyťažení a ich závody sú v strate.

„Pracujem v štátnych lesoch trinásť rokov a nielen naša lesná správa, ale OZ Čadca ako celok mal vždy dobré hospodárske výsledky. Patril a patrí medzi ťahúňov podnikovej ekonomiky, ale na výplatných páskach sme to nikdy adekvátne nepocítili. Sme demotivovaní. Osobne nesúhlasím s takto uplatneným princípom solidarity závodov v kríze. Iste, situáciu ja i kolegovia chápeme, ale kedy pochopia ostatní nás? Nedá sa takto existovať donekonečna. O to viac ma mrzí, že ma na nedávnom zasadnutí Združenia závodných výborov OZ Drevo-lesy-voda na generálnom riaditeľstve v Banskej Bystrici viacerých kolegov odborárov v tomto názore nepodporil. Riešenie našej situácie vidím jednoznačne v tom, že zamestnanci tých OZ, ktoré aj teraz fungujú relatívne dobre, by mali byť podľa toho aj zaplatení,“ zdôrazňuje Ing. Franek, ktorý končí svoje zamyslenie konštatovaním, že si pripadá, ako by sme sa vrátili vo finančnom ocenení o desať rokov späť...

Pýtam sa, či v takejto situácii nemajú pracovníci LS Čadca „zajačie úmysly“ a či ich pocit krivdy nezáváža k prílepkovému si nekorektnými postupmi pri nakladaní s drevom. Ing. Franek

odpovedá na moje nepríjemné otázky bez urážky a pokojne: „Za mojich ľudí dám ruku do ohňa. Neverím, že by si chceli nejako prílepkovať. Pravidelne ich kontrolujeme nielen my z ústredia správy, ale sú aj pod verejnou kontrolou a na nekorektné postupy by nás miestni ľudia hneď upozornili. A toto si lesníci veľmi dobre uvedomujú. Skôr si myslím, že z dôvodu zhoršenej ekonomickej situácie a straty zamestnania sa zvýši podiel nepovolených výrubov, krádeží dreva, spôsobených či už vlastníckymi resp. nevlastníckymi lesami. A čo sa týka odchodu, zatiaľ pokiaľ viem nad ním nikto neuvažuje. Ved' byť lesníkom je nielen práca, ale aj poslanie.“

Väčšinu súkromných vlastníkov lesa zaujímajú iba peniaze

Kysuce, to nie je iba kalamita v tunajších smrečinách, ale aj rozdrobenosť vlastníckych vzťahov na lesnom majetku. Lesníci LS Čadca obhospodarujú katastrálnu výmeru 13 000 hektárov, z ktorej na LPF pripadá 4 300 hektárov. No kmeňové štátne lesy tvoria z tejto výmery iba 1 800 hektárov. Zvyšok sú neštátne neodovzdané a prenajaté lesy. Tento stav v po-

jení so známou búrliváckou náturou tunajších obyvateľov dáva chlapom na LS Čadca poriadne zabráť. Podľa slov Ing. Franeka nie sú nadávky, búchanie dverami a nespokojnosť návštevníkov správy ničím výnimočným. Doteraz síce neboli nikto z pracovníkov lesnej správy v amoku nikým z vlastníkov lesa fyzicky napadnutý, ale dvaja rozhnevaní bratia sa tu navzájom raz pobili. „Vlastníkov nami obhospodarovovaných lesov vyplácame spravidla po vyťažení a odvezení hmoty z ich pozemkov. Väčšinou sa im zdá, že dostanú za ňu málo. Niektorí to chceli skúsiť sami, tak sme sa s nimi dohodli, že časť dreva predajú oni. Zistili, že ju nedokážu umiestniť na trh za lepšiu cenu. Boli prípady, že naše ceny boli dokonca vyššie. Poväčšine sa v kontakte s vlastníckymi lesov stretávame s tým, že týchto ľudí nezaujímajú nič iné ako peniaze. Keby mohli, rúbali by aj zdravú horu. Len veľmi ťažko si dajú vysvetliť, že zo zákona musíme prednostne ťažiť kalamitu.“

Obraz o zložitosti lesníckeho pôsobenia v takýchto pomeroch potvrdzuje aj pohľad na mapu územia a doslova fľačky lesov,

v ktorých hospodária štátni lesníci. Stáva sa totiž, že napríklad v odovzdaných lesoch s výmerou sedem hektárov, sú ešte stále tri are neodovzdané.

Kalamita. My lesníci vieme, že to nie je iba ťažba, ale aj obnovovanie veľkých kalamitných plôch. Na teritóriu LS Čadca za rok 2008 zalesnili umelou obnovou 87 hektárov, ale podaril sa im husársky kúsok v prirodzenej obnove na ploche 70 hektárov. Prevažoval v nej smrek, ale zmladzovala sa dobre aj jedľa a buk. V tomto roku plánujú zalesniť umelou obnovou až 120 hektárov kalamitných plôch a opäť maximálne využiť predovšetkým obnovný potenciál smrečín. „Tým, že smrečiny schnú, bránia sa svojmu osudu a rodia. Smrekové nárusty sú mimoriadne husté. Do niektorých z nich sa nedá ani vojsť! Na prestrihávkych nám chýbajú finančné prostriedky,

ale prerezávky sme v minulom roku, ktorý bol posledným rokom platnosti pôvodného LHP, realizovali v plnom rozsahu. V tomto krízovom roku musíme pozastaviť nielen prerezávky, ale peniaze nám nevystačia ani na vyžiniatie, resp. ochranu proti zveri. Prítom ide len v našich porastoch o stovky hektárov! Mám veľké obavy, že ak budeme šetriť na úkor výchovy a ochrany lesa nielen v tomto, ale aj v budúcom roku, les nám to vráti a nás to bude stáť v ďalších rokoch oveľa viac. Alebo zalesňovanie iba dvojiročných holín. Ved'je niečo úplne iné zalesniť holiny v prvom roku a o rok neskôr! Myslím, že tento názor prevláda aj na iných LS,“ hovorí Ing. Franek.

Zaujíma ma, akou drevinovou štruktúrou obnovujú lesníci z Čadce rozpadajúce sa smrekové monokultúry. Podľa Ing. Franeka by mal na Kysuciach ostať smrek aj naďalej hlavnou drevinou, pretože by nebolo múdre nevyužiť pri obnove jeho zmladzovací potenciál. Okrem už spomenutej jedle a buka lesníci kombinujú podľa konkrétnych prírodných podmienok daného stanovišťa v rámci umelej obnovy aj zalesňovanie smrekovcom, javorom, jaseňom, brestom, jelšou, čerešňou a lipou. Pri obnove LHP lesníci aktívne komunikovali s taxátormi a tam, kde to považovali na základe svojich znalostí a skúseností za vhodné, počítali aj s brezou a jarabinou. Ing. Franek si ale zároveň ťažká na mapové podklady od Slovenskej lesníckej spoločnosti,

na ktorých chýba viacero užitočných informácií, takže mladý lesník by podľa takejto „porastovky“ nemohol vedieť, kadiaľ priblížiť drevo a ako hovorí Ing. Franek, ani by netrafil do toho pravého porastu. „Zlatý Lesoprojekt,“ povzdychol si pri spomienke na to, aké podklady dostávali tujnajúci lesníci od tejto štátnej inštitúcie.

Lesníci očakávajú dlhodobú predstavu o riešení krízovej situácie

V našom rozhovore o radoch a starostiach lesníckeho života na Kysuciach sa samozrejme venujeme aj téme organizačnej štruktúry podniku a lesníckej prevádzky. Ing. Franek môže porovnávať, pretože prešiel prakticky všetkými profesiám v lese. Bol lesným robotníkom, ekonómom, pestovateľom, lesníkom, dva a pol roka robil odborného lesného hospodára a dva roky vedúceho LS Makov. Správcom LS Čadca je od 1. januára 2008. Zažil aj model rozdelenia právomocí na jednom lesnom obvode medzi OLH a lesníka, ale podľa jeho názoru sa rozsah pracovných povinností na viac ako 2 000 hektároch nedal stihnúť.

„V posledných rokoch, z dôvodu rôznych reorganizácií, kolujeme zo správy na správu, z obvodu na obvod. To nie je dobré. Za optimálne považujem, aby bol lesník na zvernom lesnom obvode zároveň aj odborným lesným hospodárom a bol by zodpovedný za pestovnú aj ťažbovú činnosť. Výmera LO by mala byť okolo 500 hektárov a lesník by nebol obmedzovaný limitmi kilometrového a podobne. Máme síce mobily, ale priznám sa vám, mne sa lepšie pracovalo bez neho, pričom musím podotknúť, že majú viac výhod, ako nevýhod (organizácia práce a pod.). O tom, že by sme mali mať nejaké počítače (veľkosti klasického notebooku) v teréne ani neuvažujem, pretože chodím po lese s takýmto „písíčkou“ považujem za zbytočné. Zatiaľ stačí mať v aute sekeru, prímerku, pásno, čižmy, návlaky, v zime snežnice, mapy a potrebné papiere. Všetci naši lesníci to takto robia a na správu dochádzajú iba v prípade nutnosti. V budúcnosti by ale počítač veľkosti mobilu s GPS nebol zlý.“

Kríza. Najčastejšie skloňované slovo týchto dní nielen medzi lesníkmi. Ako ju ale prežiť? Správca z LS Čadca má niekedy dojem, akoby nám chýbala jednoznačná koncepcia dlhodobiejšieho smerovania podniku. „Zúčastňujem sa rôznych rokovaní, na ktorých je niečo predbežne dohodnuté a krátko na to platí pravý opak. Napríklad na zasadnutí Združenia ZV OZ 10. februára tohto roka z úst vedenia GR odznelo, že každý odštepný závod si bude rozhodovať o fonde pracovného času sám a z generálneho riaditeľstva dostane len obrazne povedané „kuchársku knihu“ o tom, ako toto rozhodovanie zvládnuť. O dva týždne nato už boli všetky OZ hodené do jedného vreca a bolo nám povedané, že ak by sme išli cestou výnimiek, systém by bol v rámci podniku neudržateľný. To nie je jediný príklad. Očakával by som a určite nie som sám, že vedenie nás oboznámi s dlhodobiejšou predstavou riešenia krízovej situácie i napriek ťažkej predvídateľnosti vývoja trhu s drevnou hmotou. Nemôžeme predsa ísť najskôr dopredu, potom cúvať a naostatok odbočiť iným smerom. To by sme ďaleko nedošli,“ dodáva Ing. Franek.

JOZEF MARKO

Na záver nášho stretnutia mu ďakujem za otvorenosť, pretože ako povedal už dávno pred nami jeden múdry človek, len kritika nás môže donútiť premýšľať a hľadať správne riešenia. Každému je dnes jasné, že v čase krízy je ich nachádzanie oveľa zložitejšie. Počúvanie jeden druhého a premýšľanie nad každým dobre mieneným názorom nás ale môže posúvať dopredu. A určite aj posunie.

O ZAUJÍMAVÝCH NÁZOROCH A DISKUSII Z KOŠICKEJ BELEJ

Kľúčovými sú finančné náhrady

Gemerské regionálne združenie vlastníkov neštátnych lesov, ktoré patrí na Slovensku medzi najaktívnejšie, zorganizovalo v polovici marca v Košickej Belej dvojdňovú Prvú medzinárodnú konferenciu vlastníkov a obhospodarovateľov lesov na Slovensku pod názvom Lesy pre spoločnosť. V prvý deň sa na nej zúčastnil aj minister pôdohospodárstva Stanislav Becík, generálny riaditeľ Sekcie lesníckej MP SR Július Novotný a generálny riaditeľ NLC Jozef Konôpka. Svojimi vystúpeniami pred približne stovkou účastníkov zadeklarovali jednoznačný záujem riešiť súčasné problémy slovenského lesníctva a posunúť ho vo vývoji ďalej. A že tých, rokmi nahromadených problémov nie je vôbec málo, potvrdzuje aj záverečné komuniké, ktoré sformulovali účastníci konferencie do štyroch okruhov a pätnástich konkrétnych návrhov a požiadaviek.

V komuniké lesníci okrem iného vyzývajú kompetentných, aby boli vytvorené podmienky na financovanie nákladových činností (najmä zalesňovanie, výchova lesných porastov a ich ochrana pre pôsobením škodlivých činiteľov) v lesnom hospodárstve z verejných zdrojov, ktoré sú v súčasnej nepriaznivej ekonomickej situácii a problémov s odbytom dreva výrazne utlmané s cieľom udržania zamestnanosti v lesnom hospodárstve a zmiernenia negatívnych dopadov súčasnej hospodárskej krízy v sociálnej, environmentálnej a hospodárskej oblasti. Za zmienku určite stojí aj výzva vytvoriť osobitný podporný fond v lesnom hospodárstve, so zameraním na zabezpečenie financovania lesníckych činností, vytvárajúcich podmienky na uplatňovanie trvalo udržateľného obhospodarovania

lesov a plnenia požadovaných funkcií lesa. Štátny podnik LESY SR by vytvorenie spomenutých podmienok a osobitného fondu určite uvítal. A nielen preto, že s najväčšou pravdepodobnosťou by v prípade ich existencie nemusel prežívať také ťažké časy, ako prežíva v týchto týždňoch a mesiacoch.

Lesníkom pred očami miznú najcennejšie vysokohorské lesy

Vo vzťahu k jednému z dôležitých okruhov problémov nášho podniku bol osobitne zaujímavý druhý deň podujatia, ktorý sa venoval rôznym uhľom pohľadu na problematiku ochrany prírody a lesného hospodárstva, ich interakciu a prelínanie. Adresne a konkrétne na túto tému vystúpil Ján Štefánik, koordinátor š.p. LESY SR pre komplexnú ochranu lesa. V jeho prezentácii nazvanej Zákon o ochrane prírody a krajiny a jeho vplyv na obhospodarovanie lesov zaznelo, že takmer tri percentá obhospodarovanej výmery sa nachádza v 5. stupni ochrany prírody. „*Má tento štát na to, aby mohol mať takéto percento v najvyššom stupni ochrany? Zvlášť, ako to tu už dnes odznelo, keď v západoeurópskych krajinách predstavuje podiel území s bezzásahovým režimom jedno percento? V š.p. LESY SR pociťujeme najväčšie problémy so získavaním súhlasov a výnimiek na výstavbu lesných ciest a zväznic v 2. stupni OP, používaním chemických látok v 3. stupni OP a spracovaním kalamity v 5. resp. niekedy už v 3. stupni OP! Z 55 žiadostí o spracovanie kalamity nám povolili osem výnimiek, z 31 žiadostí o povolenie*

na chemické ošetrovanie smrečín sme dostali 25 nevydaných súhlasov a šesť vydaných súhlasov, ale až po uplynutí agrotechnických termínov... A tak nám pred očami miznú najcennejšie vysokohorské lesy s nevyčísliteľnou prírodnou hodnotou. Podľa môjho názoru tento problém už nevyrieši ani novela zákona o ochrane prírody a krajiny. Na jeden predmet záujmu – les, predsa nemôžu platiť dve a ešte navyše protichodné právne normy.“

Podľa predsedu Únie regionálnych združení vlastníkov neštátnych lesov Juraja Vanka väčšina obyvateľov slovenského vidieka odmieta vyhlasovanie chránených vtáčích území (CHVÚ) a území európskeho významu (ÚEV) v rámci programu NATURA 2000, pretože v tomto procese pretrvali totalitné praktiky úradníkov aj po roku 1989 a sprevádza ho necitlivosť ochrancov prírody, neschopných akokoľvek zohľadniť oprávnené záujmy obyvateľov, „*čím nie je rešpektovaná smernica Rady Európy,*“ povedal J. Vanko a zdôraznil tiež, že pokiaľ celoeurópsky priemer podielu chránených území (CHÚ) na celkovej výmere dosahuje 12%, na Slovensku je to až 23%. „*Celková čiastka majetkovej ujmy z titulu obmedzenia hospodárenia v chránených územiach bola vyčíslená na 543 miliónov korún, ale Ministerstvo životného prostredia SR má na tento účel vyčlenených iba 100 miliónov. Ostávajúci 400 miliónov vynakladajú vo verejnom záujme vlastníci lesov. Pritom aj Ústavný súd SR v minulom roku rozhodol, že ústavné právo na zdravé životné prostredie nesmie byť nadradené ústavnému právu vlastníť majetok, ale musia byť obe v rovnováhe*“ dodal J. Vanko.

Vedecké chyby a podvody pri vyhlásení chránených území. Boli, či neboli? Čas ukáže

Veľký ohlas malo vystúpenie riaditeľa Odboru ochrany prírody pre územnú ochranu Sekcie ochrany prírody a krajiny na MŽP SR Jozef Vojteka, ktorý je na tejto pozícii od začiatku tohto roka. Informoval napríklad o tom, že Centrum aplikovanej ekológie tri roky analyzovalo vyhlásenie CHÚ a zistilo, že 85% CHVÚ je zaťažených vedeckou chybou a 15% vedeckým podvodom! Podľa jeho informácií existuje mechanizmus zrušenia vyhlásených alebo navrhnutých CHVÚ po predložení vedeckých dôkazov. Momentálny právny stav mu pripomína Kocúrkovo, pretože zákon o ochrane prírody a krajiny v rozpore s uznesením vlády nerieši prípady, kedy vlastníci nesúhlasia s vyhlásením CHÚ na ich majetku. Nádejou má byť podľa neho pripravovaný nový zákon o ochrane prírody a krajiny, ktorý odstráni tieto rozpory. Zároveň má rešpektovať výšku finančných prostriedkov, ktorými disponuje štát na úhradu ujmy z obmedzenia hospodárenia v lesoch z titulu ochrany prírody. Prednosta Obvodného lesného úradu v Spišskej Novej Vsi Štefan Čurilla vyjadril názor, že legislatívne problémy môže vyriešiť iba spoločný zákon o lesoch a životnom prostredí.

Lesníci s napätím očakávali vystúpenie riaditeľa ochrany prírodných zdrojov Generálneho riaditeľstva ochrany životného prostredia Európskej komisie Ladislava Míka. Hneď na úvod viac – menej šokoval informáciou, že EK dostala len od deviatich z celkového počtu 27 členských krajín EÚ podklady k problémom, súvisiacim s aplikáciou programu NATURA 2000. Slovensko medzi nimi nebolo! Vyzval lesníkov, aby teda zobrali veci do svojich rúk a využili možnosti, ktoré EK dáva. Jeho ďalšie myšlienky a názory ale ukázali, že aj keby lesníci sami veľmi chceli, niektoré ich požiadavky by aj tak s najväčšou pravdepodobnosťou boli skrátka nepriechodné. L. Miko jasne zadeklaroval, že bezzásahový režim je problematický len v krajinách strednej Európy, ostatné krajiny ho ako zásadný problém nevnímajú. Ďalej povedal, že EK odporúča členským krajinám rokovať a spolupracovať s vlastníckimi lesného majetku, ale vyhlásenie chránených území nemá stáť len na ich súhlase. **„Prírodu môžeme chrániť iba tam, kde je. Tam, kde nie je, to nemá zmysel. Kľúčovou otázkou a riešením, ktorého som a budem zástancom, sú finančné náhrady. Ak by totiž vlastníci vždy vedeli, v akej výške budú obmedzenia finančne kompenzované, tak by nedochádzalo k súčasným rozporom a diametrálne odlišným stanoviskám. V tejto súvislosti musím povedať, že medzi EK a vládou SR v tomto smere prebiehali ťažké rokovania, pretože sme tri či štyrikrát vrátili zástupcom slovenskej vlády predložené návrhy, pretože v nich podľa nášho názoru nebola v dostatočnej výške zadefinovaná práve výška finančných prostriedkov na úhradu ujmy vlastníkov. EK sama tlačila vládu SR, aby boli financie určené na kompenzácie vyššie! Úradníci z Ministerstva pôdohospodárstva SR, s ktorými sme rokovali to ale odmietli a odvolávali sa na to, že ide o agendu Ministerstva životného prostredia SR.“**

Problém nie je v 5. stupni ochrany, ale v tom, čo sa deje okolo neho

L. Miko nechcel – pravdepodobne zo slušnosti – prezradiť mená úradníkov z rezortu pô-

dohospodárstva zodpovedných za to, že Slovensko doteraz nevyužilo všetky možnosti čerpania peňazí zo spoločnej európskej kasy, ktoré by upokojili rozhorčených vlastníkov lesných pozemkov. L. Miko zároveň odmietol názor, že niektoré CHÚ boli navrhované a vyhlásené na základe vedeckého podvodu, pretože európsky mechanizmus ich schvaľovania je založený na posudzovaní špičkovými vedcami, ktorí sú schopní zaujať relevantné vedecké stanovisko. Pripustil ale, že k omylom pri mapovaní navrhovaných chránených území dôjsť mohlo. **„K problematike bezzásahovosti v 5. stupni ochrany prírody chcem povedať, že ako lesníci viete, že tieto územia sú ťažko dostupné a z hľadiska ekonomiky lesného hospodárstva sa v nich len ťažko môže tvoriť zisk. Inou je ale otázka nehospodárenia v najvyššom stupni ochrany a jeho vplyv na nižšie stupne ochrany, problém presahu a plošných škôd v hospodárskych porastoch. Číže problém nie je v územiach s 5. stupňom ochrany, ale v tom, čo sa deje okolo nich,“** tlmočil prítomným svoj pohľad na „základný kameň úrazu“ v dialógu lesníkov so zástancami ponechania maloplošných

chránených území na prirodzený vývoj bez prispenia človeka L. Miko. Vysvetlil tiež účasťou konferencie, prečo sa nedržia ochrancovia prírody osvedčených lesníckych postupov: **„Lesníci majú vytvorený vedecký systém a ich uhol pohľadu je určený penzom poznatkov, nadobudnutých za dlhé roky praxe. Nezávislé vedecké zdroje ale dokumentujú skutočnosť, že pri jeho zostavovaní nebola známa diverzifikácia, aká je v prírode dnes a že niektoré druhy rastlín a živočíchov evidentne podliehajú negatívnym trendom jednoducho preto, že doteraz neboli predmetom záujmu ochrany prírody, resp. lesníkov. Ide vlastne len o to, aby sa podarilo rozšíriť spektrum ochrany prírody prostredníctvom NATURA 2000, ktorá je považovaná za celosvetovo najlepší systém.“**

K percentuálnemu podielu chránených území na Slovensku vyzval lesníkov, aby sa na tento – z ich pohľadu problém – pozreli inými očami. Nie očami človeka, ktorý vníma, že toho, čo je chránené, je okolo neho viac ako dosť. Ale očami Európana, ktorý vidí, že to, čo je chránené u nás, inde chýba, alebo je toho iba minimum.

JOZEF MARKO

Po vystúpení zástupcu EK sa rozprúdila v auditóriu búrlivá diskusia. J. Vojtek z MŽP SR uviedol príklad dôkazu o podvodech a omyloch pri vyhlásení CHVÚ a ÚEV a zadeklaroval, že ministerstvo dokáže zabezpečiť do niekoľkých mesiacov zdokumentovanie skutočností, že vo viacerých chránených vtáčích územiach, vyhlásených z dôvodu ochrany konkrétnych druhov vtákov, tieto chránené druhy operencov vôbec nežijú. J. Vanko apeloval na euroúradníkov, aby nebrali do úvahy iba stanoviská mimovládnych organizácií, ale akceptovali pripomienky celého názorového spektra, vrátane vlastníkov. L. Miko na to reagoval tvrdením, že lesníci by boli možno veľmi prekvapení, koľkokrát EK rozhodla proti návrhom mimovládnych organizácií. Zdôraznil, že komisia sa zásadne opiera o vedecké stanoviská. Podľa jeho názoru by nemali byť na Slovensku zástupcovia MVO vylúčení zo správnych konaní,

ale predstavitelia štátnej ochrany prírody a úradov životného prostredia musia byť schopní v správnych konaniach argumentačne oponovať a odmietnuť prípadnú neodbornú argumentáciu ľudí z mimovlád. Diskusia medzi lesníkmi a ochrancami prírody nemá spočívať podľa jeho slov v tom, čo sa v lesoch nesmie a čo musí. Má byť založená na dohode o spojení zaužívaných lesníckych postupov s novými ochrannými prístupmi. O pridaní niečoho navyše, čo chceme v lese dosiahnuť k tomu, čo už bolo v lese dosiahnuté.

Určite múdra myšlienka. Založená na pridaní, nie na zakazovaní, obmedzovaní, odmietaní. Ak by sa s ňou stotožnili aj tí najortodoxnejší zástupcovia oboch táborov, ktorí majú čo povedať do spôsobov obhospodarovania lesa a manažovania lesných ekosystémov, tak by sme mali všetci vyhraté. A najväčším víťazom by bol samotný les.

K racionalizácii UMELEJ OBNOVY LESA

V súčasnej kritickej dobe je umelá obnova lesa ako nákladový výkon pochopiteľne jednou z najsledovanejších činností lesného hospodárstva. V záujme zníženia nákladov na tento výkon redukuje plochu na zalesnenie o hromady či pásy uhádzanej haluziny a budúce približovacie ako aj rozčleňovacie linky a pod. Žiadame štátnu správu o odloženie zákonnej lehoty na zalesnenie v záujme využitia očakávanej prirodzenej obnovy. Taktiež znižujeme plošné normatívy spotreby sadeníc pretože naše skúsenosti hovoria o zbytočnom „prepchávaní“ porastov a to hlavne ihličnatými sadenicami. Podstatne menej sa však už zaoberáme praktickým zalesňovaním, čiže formou umelej obnovy. Prevláda u nás stále klasická bodová výsadba, ktorá má svoje opodstatnenie pri ihličnatých drevinách, ale pri aplikácii listnatých sadeníc už nemusí byť tou ideálnou metódou, ktorá by nám mala zaručiť nielen zabezpečenie následného porastu ale aj dosiahnutie vysokej technickej kvality kmeňov v rubom veku porastu.

Za mojej viac ako 36-ročnej lesníckej praxe na severnom Slovensku (oblasť bývalého žilinského podniku štátnych lesov, teraz územie OZ Prievidza, Považská Bystrica, Žilina, Čadca, Námestovo, Liptovský Hrádok) mal som možnosť vidieť výsledky práce mojich súčasníkov aj predchodcov a myslím si, že najmenej v jednom prípade sme jednu síce nasilu „introdukovanú“ ale dobrú pestovnú metódu príliš zavčasu „hodili do smetí“.

Jedná sa o umelú obnovu lesa hniezdovou formou výsadby, prevzatú z „neomylných“ sovietskych metód – ako bolo vtedy v povestných 50-tych rokoch minulého storočia „dobrým“ zvykom. Protagonistom tejto metódy

bol v tom čase veľmi známy (a neskôr zatracovaný) sovietsky akademik Lysenko (žiak slávneho Mičurina). Jej hlavnou myšlienkou bolo urýchlené vytvorenie formácie nazývanej „biogrupou“, pozostávajúcej z niekoľkých na malej ploške vysadených sadeníc. „Biogrupa“ mala v relatívne krátkom čase zabezpečiť vzájomnú podporu sadeníc v hniezde rýchlym vytvorením priaznivejšej mikroklímy a tým väčšiu odolnosť sadeníc voči nepriaznivým vplyvom okolitého prostredia. V bývalom ZSSR vraj túto metódu úspešne používali pri zalesňovaní spustnutých plôch, púštnych a polopúštnych oblastí.

Vychádzajúc z mojich dovtedajších skúseností poznal som technicky nádejné mladé bučiny len z prirodzenej obnovy alebo ak bol takýto porast umelo založený v hustom sponne na dookola tienenej ploche dospelého porastu menšej ako jeho jedna výška („obnova na kotlíku“).

V prípade prirodzeného zmladenia zaručujú dobrú technickú kvalitu mladého porastu vzájomná konkurencia a autoregulácia vysokého počtu jedincov z prirodzenej obnovy a v prípade „kotlíka“ nedostatok svetla, ktorý pri minimálnom bočnom svetle núti vysadené listnaté sadenice zberať rastový priestor hlavne vertikálnym smerom s menšou intenzitou bočného vetvenia. Bohužiaľ videl som aj – príliš veľa mladých a nádejných bučín z prirodzeného zmladenia doslovne pokazených príliš silnými prerazávkami s uplatňovaním síce negatívneho ale opačne orientovaného výberu – to čo malo vypadnúť – rozrastlíky – to zostalo a to čo malo zostať – kostra technickej kvality porastu a podúroveň – to bolo v 80-tych rokoch – často až za cenu 10.000.- Sk/ha – „vyfaklené“.

V ostatných prípadoch umele založené bučiny pôsobia väčšinou viac-menej rozpačitým dojmom, veľmi často umocňovaným aj negatívnym pôsobením zveri (viacnásobne rozkoňované korony guľovitého tvaru – v lesníckom žargóne nazývané „jablone“).

Pod dojmom týchto zistení bol som presvedčený, že dobrú technickú kvalitu následných bukových porastov je možné umelou obnovou dosiahnuť jedine vo vyššie uvádzaných prípadoch.

Avšak koncom druhej polovice 90-tych rokov pri pracovnej návšteve OLZ Čadca, LS Oščadnica a LS Čadca natrafil som na cca 30–40 ročné pekné listnaté porasty tvorené hlavne bukom a primiešaným javorom horským a jaseňom. Pri pátraní po materskom poraste dozvedel som sa však od miestnych kolegov prekvapujúcu informáciu: porasty nepochádzajú z prirodzenej ale umelej obnovy. Táto však nebola realizovaná bodovou ale hniezdovou formou výsadby v 50 až 60-tych rokoch ako súčasť kampane zameranej na druhovú premenu kysuckých smrekových monokultúr na zmiešané porasty.

Kolega Ing. Stenclák mi dokonca zohnal brožúrku od „otca“ týchto pestovných prác Ing. Schaleka, v ktorej som sa dočítal, že používali dve veľkosti hniezd a to menšie o ploche 0,9 x 0,9 m s deviatimi a 1,2 x 1,2 m s dvanástimi listnatými sadenicami. Väčší typ hniezd bol aplikovaný na väčšie a zaburinené plochy. Spon hniezd bol od 4 – 6 m. Spotreba sadeníc sa teda pohybovalo medzi 3.336 až 5.629 ks/ha, čo by oproti teraz používaným normatívom predstavovalo úsporu od 1.871 po 3.664 ks/ha. Najdôležitejšou skutočnosťou však bolo, že v porovnaní s dovtedy mne známymi výsledkami z bodovej výsadby list-

náčov bola technická kvalita týchto porastov prekvapujúco dobrá a tieto porasty si ju držia doposiaľ (viď foto).

Analýzou hniezdovej metódy umelej obnovy nepochybne objavíme príčiny, ktoré evidentne odlišujú výsledky dosiahnuté **hniezdovou výsadbou** listnáčov od väčšinou trápnych výsledkov **bodovej výsadby**:

- bodovou metódou a v súčasnosti používanom sponke cca 1,10 - 1,20 m vysadený buk (zrejme aj dub) a značne aj javor horský a jaseň majú pri nedostatočnej konkurencii susediacich sadeníc na úplne netienej ploche jednoznačnú tendenciu k zaberaniu rastového priestoru všetkými smermi t.j. nielen do vertikály ale aj do strán čo po čase spôsobí, že v **bodovou sadbou založenom poraste sa v jeho neskorších rastových fázach nachádzajú vlastne len jedince so sklonom k tvorbe habitusu menších alebo väčších rozrastlíkov**
- hustý, cca 30 cm spon sadeníc v hniezde simuluje hustý spon jedincov z prirodzenej obnovy so všetkými pozitívami, predovšetkým vzájomnou konkurenciou, ktorá donúti aspoň 1 – 2 sadenice z hniezda k zaberaniu rastového priestoru vertikálnym smerom pri menšej intenzite bočného vetvenia čím sa **vyvíjajú v nádejné stromy s priebežne rovným, dobre sa čistiacim málo a jemne zavetveným kmeňom a primeranou korunkou elipsoidného tvaru** (práve pre tieto dôvody sa hniezdová výsadba nehodí pre umelú obnovu ihličňanov, pri ktorých je naopak žiadúca čím dlhšie a nízko nasadená koruna)
- **rýchle zapojenie sa sadeníc na ploche hniezda** pomáha „biogrupe“ bojovať účinnejšie voči konkurencii buriny a aj **ochrana týchto hniezd proti burine a zveri je jednoduchšia a lacnejšia** (hniezda sa ľahšie a rýchlejšie vyhládávajú aj ochraňujú, pričom sa ochráni vyšší počet sadeníc na malej ploche)

čom sa ochráni vyšší počet sadeníc na malej ploche)

- **porasty založené hniezdovou výsadbou nie sú náročné na často sa opakujúce plecie ruby**; nežiadúce dreviny môžu v určitých fázach vývoja mladého porastu tvoriť dokonca žiadúcu konkurenčnú výplň porastu medzi hniezdami a napomáhať tým tvorbe hladkých a jemne ovetvených jedincov cieľových drevín
- hniezdovou formou založené porasty **môžu byť v medzihniezdovom priestore dodatočne zahustené prirodzenou obnovou inými prímiesove vyhovujúcimi drevinami s lietavým semenom (jv, js, bt, jd...)**

Toto všetko samozrejme platí len v tom prípade ak aj hniezdovej výsadbe venujeme patričnú pozornosť (vylepšovanie, ochrana proti burine a zveri a pod.).

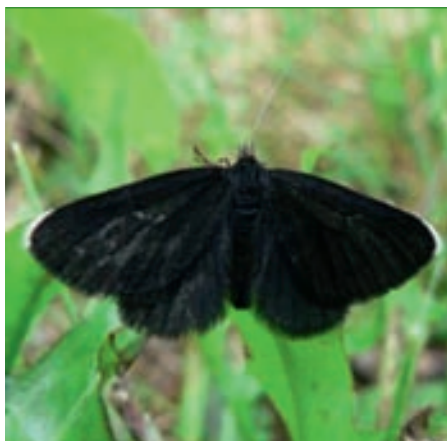
Na doloženie mojej tézy prikladám fotografiu z uvedených porastov z druhej polovice 90-tych rokov a z roku 2009 (autori P. Rábik a Ing. Šurina – vtedajší a súčasný pestovateľ OZ Čadca).

Vzhľadom na uvedené ako aj súčasnú zlú dobu odporúčam každému lesnému hospodárovi prehodnotiť a aspoň tým vekove mladším a v strednom veku sa nachádzajúcim aj experimentálne odskúšať hniezdovú metódu výsadby listnáčov. Na dôvažok si dovoľím ponúknuť aj ďalší pádny – možno rozhodujúci – argument, ktorý hovorí pre hniezdovú formu výsadby: **Málokto si uvedomuje, že hniezda nám vlastne vzniknú aj po úspešnej realizácii prípravy pôdy na podobne veľkých ploškach v rámci výkonu spolupôsobenie pri prirodzenej obnove lesa.**

ING. JAROSLAV ĎURÍK
VEDÚCI LESNÍCKEJ VÝROBY OZ ŽILINA

z pošty

Keď sa mladý človek rozhoduje o svojom povolání a vyberá si školu, ktorá ho na to pripraví, prístupuje k tomu s ľahkosťou ...náš – ročných. Tak to bolo aj v mojom prípade. Vedel som, kde v hore rastú hríby a iné chutné lesné plody. Takže: hybaj na lesnícku! Až tam sa mi začal odkrývať mimoriadne bohatý svet lesa. A trvá to v rôznych podobách dodnes...

Veľký význam pre rozmanité zloženie flóry a fauny v našich lesoch má nadmorská

■ Očami pozorného lesníka Sú aj čierne motýle?

výška, reliéf terénu, zrážky, teplota a ešte všelicho iné. Les a jeho presvetlené čistinky oživuje veľké množstvo rastlín a živočíchov, ktoré v hore zaujmú aj do povinností zahrúženého lesníka. Medzi takéto živočichy patria nesporne motýle, pestrofarebné, z kvetu na kvet poletujúce tvory, ktoré – to som si myslel ešte donedávna – nemôžu byť čierne. Až raz jeden taký pristal na kraji cesty a, pohotovo odfotoografovaný, mi nedal šancu si to myslieť aj naďalej. Predstavujem vám piadivku krkoškovú (Odezia atrata). Jej biotopom sú horské lúky, rúbaniská, údolné čistinky a slnečné svahy. Tu žije v máji až auguste, lieta zrúna a v podvečer, cez deň sa ukrýva v podraсте. Zaujme modročiernymi krídlami, ktoré sú veľmi riedko zlatisto poprúšené. Rohy predných krídel sú ozdobené polmesiacom bielych riasnic. Čelad piadivkovitých má svoje pomenovanie podľa typického piadivého spôsobu pohybova-

nia sa húseníc. Majú vyvinutý len posledný pár panôžok, preto lezú tak, že prisúvajú zadnú časť tela k prednej – teda robia „piade“. A hoci čierna farba jeho krídeliek nie je až tak úplne čierna, potvrdzuje sa, že svet lesa okolo nás nám vie stále pripravovať nové objavy. A keby to v tomto prípade pre vás až taký objav nebol, určite sa nik z nás nemôže nepotešiť pohľadom na tú oku lahodiacu poletujúcu opeľujúcu krásu.

ING. MICHAL KOFIRA
LS OSRBLIE, OZ ČIERNY BALOG

Redakčná poznámka: Ďakujeme kolegovi za objavný pohľad okolo seba, ktorý je aj na stránkach LESNÍKA určite hodný nasledovania. K samotnému motýľu azda ešte toľko, že fotografia nedokáže vystihnúť jeho krásu. Ak si ho „objavíte“ sami, lepšie pochopíte radosť Michala Kofiru.

O ŠPORTOVOM STRELCOVI IGOROVI SOLNICOVI

Adrenalín a výzva

Prvýkrát si vystrelil na strelnici ako sedemročný. K strelbe ho priviedol otec – poľovník, ktorý sa venoval poľovníckej strelbe z brokovnice, malorážky i guľovnice. Od 14-tich rokov sa Igor Solnica, ktorý je v súčasnosti lesníkom na Lesnej správe Majdán (OZ Smolenice), začal venovať poľovníckej strelbe pravidelne. Intenzívne v nej rozvíjal svoje schopnosti pod vedením Ing. Jána Kováča na SLTŠ v Banskej Štiavnici. Rozvinul ich tak úspešne, že už reprezentoval Slovensko v disciplíne Skeet na pretekoch v Taliansku, Slovinsku a Českej republike. V poľovníckych disciplínach reprezentoval našu krajinu a zároveň aj štátny podnik LESY SR na Majstrovstvách Európy v Poľsku a ČR, ako aj na pretekoch lesníkov v Maďarsku.

Igor Solnica tretí zľava

A ktoré úspechy si vo svojej kariére strelca cení najviac? „Určite je to absolútny výsledok na oblúkovom strelišti a osobný rekord v desaťboji. Ešte v období ČSSR som bol dvakrát majster republiky – v disciplínach oblúkové strelište a medzinárodný päťboj. Tieto víťazstvá si cením hlavne z toho dôvodu, že som sa dokázal presadiť v silnej konkurencii vtedy mimoriadne kvalitných strelcov, napr. Ing. Miroslava Sivčáka, Milana Kvasňovského, Jaroslava Dobeša (všetci zamestnanci štátnych lesov), Cyrila Orešanského, Františka Lenikusa a ďalších. Veľmi si cením víťazstvá na prete-

Igor Solnica na stupni víťazov

koch organizovaných Generálnym riaditeľstvom š.p. LESY SR v Banskej Bystrici. V rokoch 2005 – 2007 som trikrát za sebou vyhral pohár Generálneho riaditeľa v desaťboji na strelnici v Zámutove,“ konštatuje I. Solnica.

Keď hovorí o svojich najobľúbenejších disciplínach spomína si, že začínal na oblúkovom strelišti a v tejto disciplíne dosiahol už spomenutý absolútny výsledok 80/80. Potom prešiel na náročnejšiu disciplínu Skeet, v ktorej má osobný rekord 122/125. Jeho obľúbenými pretekmi boli a sú viacboje – päť a desaťboje. V desaťboji je najúspešnejším výsledkom

Igora Solnicu 936 bodov z 1 000 možných. Najnovšou športovou výzvou je pre I. Solnicu strelba v disciplíne Parkúr, strieľaná na Slovensku len niekoľko rokov.

„Pripravujem sa na kvalitných strelníkoch, porovnateľných s európskymi“

Pýtam sa, ako často trénuje a súťaží strelca jeho formátu. Dostávam prostú odpoveď: „Trénujem podľa potreby. Na začiatku sezóny intenzívnejšie, aby som získal prehľad a cit v nahadzovaní a odpaľovaní. Počas sezóny trénujem len v prípade opakujúcich sa tých istých chýb. Najlepším tréningom je pre mňa účasť na pretekoch. Zúčastňujem sa ich aspoň jedenkrát za dva týždne. Najčastejšie sa pripravujem na strelniciach v Trnave, vo Zvolene a v Trnenci nad Váhom, ktoré sú kvalitné a porovnateľné s európskymi. V tejto súvislosti sa chcem poďakovať v prvom rade môjmu zamestnávateľovi – štátnemu podniku LESY SR Banská Bystrica za možnosť reprezentovať aj na medzinárodných podujatiach a za materiálnu podporu. Moje poďakovanie patrí takisto kolegovi z LS Majdán, ktorí mi vychádzajú v ústrety. A do tretice veľká vďaka aj mojej partnerke Andrei za podporu a rady. Cením si ich, pretože je reprezentantka Slovenska v disciplíne skeet.“

I. Solnica má na svojej záľube najradšej stretnutia s priateľmi a známymi. Svoje zohráva aj správna hladina adrenalínu zo súťaženia a nové a nové výzvy prekonávať seba i súperov. Navyše je od svojich osemnástich rokov poľovníkom a má už na svojom konte niekoľko pekných výstrelov a parádnych trofejí. Podľa jeho názoru sa ale nedá povedať, že pokiaľ by sa nevenoval poľovníckej strelbe, tak by nedokázal trafiť zver. Hovorí, že určite sa nájde dosť poľovníkov, ktorí aj bez športovej strelby dokázali uloviť zver na veľkú vzdialenosť alebo v behu. Na druhej strane dodáva, že športoví strelci majú výhodu rýchlejších reakcií a bezpečnejšieho ovládania zbrane. Tak či onak, vždy je podstatné trafiť sa „do čierneho“. A to vždy a za každých okolností prajeme nielen Igorovi Solnicovi, ale všetkým ktorí sa venujú športovej a poľovníckej strelbe.

JOZEF MARKO

Strom s takýmto menej známym menom nájdete v Sobranciach. Albícia (Albizia julibrissin rossa), býva označovaná aj ako perzský achát z čeľade Mimosaceae – citlivkovité. Je jedným z asi 50 druhov tropickej a subtropickej flóry v Ázii, Afrike a v Austrálii. Jeden druh rastie aj na juhoamerickom kontinente v Mexiku.

Celý habitus stromu možno označiť za dáždňikovitý. Kmeň je hladký a má pôvabne prehnuté konáre. Dorastá do výšky a šírky od 6 do 10 m. Jasnoružové až tmavoružové voňa-

STROMY EXTRA

NEVŠEDNÝ KRÁSAVEC

albícia

vé kvety s množstvom ochlpených tyčínok nevšedne esteticky pôsobia neskoro v lete, alebo až v jeseni. Ich vôňa naplní ovzdušie a láka včely. Príťažlivosť stromov dotvárajú aj dvakrát spereňé, jemne zelené mimózoovitité listy, ktoré sa počas noci zavárajú. Taktiež sú zaujímavé aj plody v podobe plochých strukov, dlhých 12 – 18 cm. Struky obsahujú oválne, svetlohnedé semená. Albícia je odolná voči soli i suchu a dokáže rásť na širokom spektre pôdných typov. Je veľmi vhodným stromom na pestovanie v blízkosti stavieb, kde môže rásť pod terasou alebo nad strechou, Koruna je výrazne otvorená a umožňuje slnečnému svetlu prenikať až k päte stromu a tým aj plnohodnotný rast tráv-

nika. V záhradách a parkoch uprednostňuje priame slnko ale vyhovuje jej aj čiastočný tieň.

Podľa niektorých autorov ju možno pestovať aj v miestnosti. Hodí sa pre pestovanie a tvarovanie v nádobách ako bonsaj. V zime vyžaduje chladnejšie prezimovanie do 15°C, vydrží aj v tmavej pivnici. Štvorročné a staršie rastliny môžeme úspešne prezimovať aj na chránenom mieste v záhrade. V lete je veľmi prospešné umiestnenie na terase, balkóne, alebo zapustenie aj s nádobou v záhone. Odporúča sa semená vysievať do ľahšej, pieskovej zeminy, zasypané cca polcentimetrovou vrstvou čistého piesku. Osivo je vhodné pred jarným výsevom sparit preliatím viacej vody cez sitko.

Albícia v Sobranciach rastie na dvoch lokalitách – s prsným priemerom 13 cm v areáli nedávno vybudovaného gréckokatolíckeho kostola a v parku na Námestí slobody – priemer 10 cm.

Opísať vzácny druh umožnil zástupca Botanickej záhrady UPJŠ v Košiciach RNDr. Ing. Peter Kelbel ochotným poskytnutím podkladov z domácej i zahraničnej literatúry.

LADISLAV MAXIM

Aj takéto nádherné scény možno zachytiť na Veľkej Lúke, kde má lesnícky chov koní viac ako polstoročnú tradíciu. (foto E. Genserek).

Výstava Významné lesnícke miesta na Slovensku

História slovenského lesníctva predstavuje tisícročný sled každodennej práce, významných i menej významných udalostí, celé generácie ľudí – lesníkov i panteón lesníckych osobností. Z historického povedomia už mnohé počiny lesníkov vymizli, no tie čo zostali, naďalej pripútávajú náš záujem o minulosť a to najmä prostredníctvom hmotných i nehmotných lesníckych pamiatok.

LESY SR, š. p., Banská Bystrica inšpirované fenoménom svetového dedičstva, tak ako ho realizuje UNESCO, v roku 2007 začali vytvárať sieť VÝZNAMNÝCH LESNÍCKYCH MIEST Slovenska. Tento, v slovenských podmienkach nie až taký samozrejмый počín, umožnil zahájiť proces objavovania i znovuobjavovania lesníckej histórie všedného i sviatočného dňa a úsilia prezentovať ho v hodnotnej podobe pred verejnosťou. Lesy SR sa v takto realizovanom procese účinne uchádzajú o svoje miesto spolutvorcu a ochrancu kultúrneho dedičstva na Slovensku.

Fondová a pamäťová inštitúcia akou je Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene, nemôže neoceniť aktivity podobného charakteru a v rámci spolupráce na tvorbe siete VLM pripravila výstavné podujatie Významné lesnícke miesta na Slovensku. Tridsať významných miest s lesníckym charakterom a históriou v obrazovej a textovej podobe zaplnilo výstavné priestory nášho múzea. Napriek tomu, že nemôžu byť vyčerpávajúcym pohľadom do histórie lesného hospodárstva, predstavujú zaujímavé dejinné kapitoly, významne zhodnocované súčasným poznaním. Takým je napríklad VLM Oravský komposesorát, historické, relatívne veľké územie s vysokou lesnatosťou, ktoré bolo priaznivo poznamenané pokrokovým lesným hospodárením v 19. a 20. storočí. Svojho času išlo o jedno z najmodernejších lesných hospodárstiev na území Slovenska.

Niektoré z predstavených významných lesníckych miest dokumentujú úspešné sna-

hy lesníkov o revitalizáciu lesa – zalesnenie Šútovskej skaly či Podlavických výmolov, ďalšie sú dokladom spolupráce lesníctva s inými hospodárskymi odvetvami – napr. plavebný kanál Zlatá Baňa v Solivare – a zvyrazňujú najmä nezastupiteľnú úlohu lesov ako energetického zdroja pre rozvíjajúci sa priemysel v 18. a 19. storočí. Technické pamiatky na výstave reprezentuje napr. Čiernohronska lesná železnica – jeden z najvýraznejších symbolov zlatého veku železníc na Slovensku, Tajch Hrončok, lesnícke dielo s efektívnym využitím na dopravu dreva, ktoré síce stratilo svoju pôvodnú funkciu, no vďaka lesníkom zostalo napriek zmene účelu zachované a dnes plní rekreačné, vodohospodárske i krajinotvorné funkcie. Na Slovensku a v Európe posledný zachovaný, a stále funkčný, Vodný žlab Rakytovo na splavovanie rovného dreva stále fascinuje súčasníka svojou jednoduchosťou a rešpektom k estetike krajiny.

Zaujímavým poznaním pre návštevníka výstavy môžu byť staré hájovne v bratislavskej Petržalke. V typicky mestskom prostredí sa zachovali tieto relikty pôvodného lesného hospodárenia. Lužné lesy, ich využitie a starostlivosť o ne neoddeliteľne patria k historickému obrazu o Petržalke. Hájovne boli v minulosti pre Bratislavčanov cieľom výletov a miestami odpočinku a občerstvenia. Nie veľmi vzdialené klimatické letovisko Harmónia pri Modre zase patrí medzi prvé oblasti Slovenska, kde sa začal cieľavedomo využívať estetický a zdravotný fenomén lesa. A pokiaľ ide o obnovu tela a duše, tá môže byť odmenou i pre návštevníka Čierneho Váhu, lesníckej osady na Liptove, miesta s vysokou kultúrnou hodnotou, ktorého lesnícky a historický charakter je umocnený estetickým stvárnením a umiestnením v príťažlivej prírodnej lokalite. Tunajší cintorín je malebné miesto, kde odpočívajú celé generácie lesníkov. Galériu VLM však tvoria i typické mestské sídla ako napríklad Zvolen, Banská Štiavnica, Liptovský Hrádok – ich kultúra tvorená stáročiami je vy-

profilovaná v tesnej previazanosti s kultúrou života lesníkov, najmä lesníckeho dorastu a lesníckej vedy. Ulica Pod lipami – Lesnícka ulica v Liptovskom Hrádku – je na Slovensku vzácnosťou – klenotom, ktorý na jednom, jedinom mieste spája ohnivká reťaz prebohatéj lesníckej histórie. Osobitné miesto zaujíma Banská Bystrica – riadiace centrum slovenského lesníctva. Túto funkciu jej prideliť dejiny a rešpektuje ju i súčasnosť. Generálne riaditeľstvo Lesov SR sídli v budove, ktorá je symbolom moderného lesníctva, samostatného hospodárskeho odvetvia, ktoré vyšlo z tieňa baníctva a poľnohospodárstva v 19. storočí. Táto naša národná kultúrna pamiatka je skutočnou ozdobou ústredného bystrického námestia.

Svoj priestor na výstave dostali aj historické osobnosti slovenského lesníctva. Dekret – Matejovie, Rowland, Greiner – každý z nich pôsobil na inom mieste a v inom čase, ale všetci traja boli nositelia nových myšlienok a presadzovali nové postupy v oblasti lesného hospodárstva.

K návštevnicky najatraktívnejším patria významné lesnícke miesta, ktoré stelesňujú nielen lesnícke, ale i poľovnícke tradície minulých i súčasných majiteľov lesov. Najmä šľachta, ako vlastník rozsiahlych lesných

Historický pohľad na hrádzu Tajchu Hronček. (fond LDM Zvolen)

ploch, naruživo využívala svoju výsadu poľovať. Nielen toto privilégiom nám dnes pripomínajú architektonické skvosty ako napríklad zámok v Topoľčiankach alebo kaštieľ vo Sv. Antone, sídlo Poľovníckeho múzea.

V ponuke výstavy je celý rad ďalších významných lesníckych miest, napríklad Lesnícka škola v Remetských Hámroch s nešťastne prerhnutou históriou výchovy mladých lesníkov, žrebčín na Veľkej Lúke, s neoceneným chovom norika muránskeho typu pre lesné hospodárstvo i Lesnícky skanzen, ktorý je napriek svojmu názvu živým organizmom, stále dopĺňanou mozaikou obrazových vnmov a informácií o všetkom, čo súvisí s lesom a lesným hospodárstvom.

Výstava, ktorú pripravil autorský kolektív – Ing. Mária Rošková, Mgr. Ľubica Miľanová, Ing. Marek Vanga a Mgr. Tatiana Figurová – pri príležitosti tohtoročných Lesníckych dní, bude sprístupnená do 31. mája 2009. Podľa autorov sú významné lesnícke miesta presvedčivým dôkazom, že človek nie je len dlhodobým užívateľom lesného bohatstva, ale že do jeho zveladenia a udržania už mnohé investoval a ešte chce investovať.

MGR. TATIANA FIGUROVÁ, LDM ZVOLEN

Za čo nemôžeme a ČO MÔŽEME

Riaditeľ Ivan Timko to po privítaní členov vedenia podniku v budove OZ Košice na porade s riaditeľmi východoslovenských závodov povedal zrozumiteľne: „Sme radi, že po poradách na generálnom riaditeľstve sa konajú regionálne stretnutia s riaditeľmi OZ a jedno z nich je aj u nás v Košiciach.“ Akoby inými slovami hovoril: „Je dobré, že prichádzate aj vy za nami, nielen my za vami.“ Generálny riaditeľ vzápätí vysvetlil, prečo s úsekovými riaditeľmi zvolili túto formu stretnutí s riaditeľmi OZ regiónu Západ (Topoľčianky), Stred (Banská Bystrica) a Východ v už spomenutej metropole východného Slovenska: „Problémy regiónov sú odlišné a takto máme možnosť detailne prebrať všetky regionálne špecifiká.“

Porada s riaditeľmi odštepnych závodov Košice, Prešov, Bardejov, Vranov, Sobrance, Rimavská Sobota, Revúca a Rožňava potvrdila, že ak závody zo západného, prípadne stredného Slovenska dokážu zobchodovať určité objemy hmoty aj vďaka blízkosti fungujúceho trhu v Rakúsku, Česku a Nemecku, závody na Východe krajiny sú na tom podstatne horšie. Drvivá väčšina centrálnych aj regionálnych zákazníkov skrátka prestala kupovať

drevo, respektíve berie podstatne menšie objemy, ako boli pôvodne dohodnuté. „Niet komu predať drevo!“, zaznelo z úst riaditeľa OZ Rožňava Arpáda Kavečankyho. Dodávky OZ Vranov tvorí podľa slov riaditeľa Pavla Začka až z 95-tich percent buk a o ten je záujem len z Českej republiky. Čas ukáže, za akú cenu. A keď už bola reč o cene, zarezonovali slová obchodného riaditeľa podniku Jaroslava Holigu, ktorý upozornil na rastúci tlak na ďalšie znižovanie cien v podaní spracovateľov a obchodníkov raz na úrovni generálneho riaditeľstva, raz na úrovni závodov. „Nad žiadnym ďalším znižovaním cien zatiaľ neuvažujeme! Zľavy platia naďalej, ale nižšie s cenami už ísť nemôžeme!“

Čo ale v obchode môžeme a musíme, je snaha o uspokojenie v kvalite a termíne skúšobných dodávok všetkých záujemcov o naše drevo a nie im ho na skúšku poslať v inej ako dohodnutej akosti a obalené blatom. Lebo aj takéto prípady sa aj v takejto situácii niektorým našim „tiežkolegom“ stávajú... Slová môcť, nemôcť, musieť a mať odzneli a asi ešte odznejú v debatách o tom, ako ďalej, veľakrát. Použil ich aj generálny riaditeľ

Jozef Mindáš na stretnutí s kompletnými vedeniami všetkých východoslovenských OZ, keď vysvetľoval, prečo práve na východnom Slovensku uprednostnili členovia vedenia š.p. LESY SR stretnutia aj s námestníkmi závodov: „Situácia je tu na východnom Slovensku najhoršia. Nemôžete za to ani vy, ani my. Čo ale všetci v tejto situácii môžeme a musíme, je dodržiavanie prijatých princípov a pravidiel v podniku ako celku. Aby sme ju boli schopní všetci spoločne zvládnuť.“

Alibistické výhovorky niektorých, že už nič nezmôžeme sa možno niekomu hodia, ale nikomu nepomôžu. Môžeme ešte urobiť dosť. Napríklad viac sa stretávať, viac diskutovať, viac sa otvoriť jeden druhému bez obáv, paniky a apatie. Tak ako sa to podarilo diskutujúcim na stretnutí v Košiciach. Nebolo ich veľa a aj stretnutie trvalo možno kratšie ako všetci očakávali, ale hovorilo sa otvorene. A podľa slov generálneho riaditeľa Jozefa Mindáša hodlá vedenie podniku v takomto dialógu pokračovať. Najbližšie aj s vedúcimi lesných správ. Som presvedčený o tom, že je to správne rozhodnutie.

JOZEF MARKO

■ PREČO MÁM RÁD LES

HEREC A RECITÁTOR

Juraj Sarvaš

Prečo mám rád les? Nuž, pri odpovedi na túto otázku by som si mohol pomôcť slovami klasika Pavla Országha Hviezdoslava:

„Pozdravujem vás, lesy, hory,
z tej duše pozdravujem vás!
Čo mrcha svet v nás skvári, zmrí,
zrak jeho urknul, zhmámila
lož, obľušila presila:
vy k životu privediete zas,
vy vzkriesite, vy zotavíte,
z jatrivých vylicíte rán...“

Áno, presne to sú tie slová, ktoré dokonale vystihujú moje pocity a vzťah k lesom a horám slovenským. Sú to krásne verše, ale ich význam človek pochopí až neskôr... Učiteľ či rodičia vám ich môžu vštepiť, ale ich pravý význam musíte precítiť. Ja som vyrastal v prostredí, kde som mal k horám i lesom blízko. Od mlada som cítil, že les, príroda mi pomáha prežiť všetky ťažkosti. Na maturitu som sa učil na lúke, na kraji lesa. Cítil som vôňu kvetov, závan vlhkého vzduchu od lesa. To mi dodávalo energiu.

Milujem Slovensko celým srdcom, prešiel som ho krížom-krážom a všade som nachádzal lúbezné zákutia. Jedno z mojich najmilších miest je vrch Hrb nad Šajbou. Bol som na ňom najmenej pätnásť krát. Vždy keď tam prídem, spomeniem si na liptovských murárov. Tie skaly sú tam naukladané, akoby ich svojimi zrobenými rukami oni naukladali. Mám tam jednu takú skalú, kam sa veľmi ťažko dá dostať, nikto sa tam neodváža vyliezť. Na tú sa vždy vyškrabem a odtiaľ sa kochám. Z Hrbu za dobrého počasia vidieť aj Vysoké Tatry. Tam sa cítim ako v raji. Na vrcholku Hrba mi na um prichádzajú verše a ja naplno precitujem ich význam:

„...tu mŕtvie bôľ, tu slabnú putá, zrak čistí sa, tlak volneje, i oživujú nádeje.“

	opica (zried.)	MPZ Poľska	kričia	ozvena	Letecké opravovne (skr.)	praštil	americká lasicovitá šelma	motorové vozidlá												
použilo podperu																				
3. časť tajničky																				
Pomôcky: Aist, anty, axis, talo, Yale	skrikla	vokaliz. predložka koniec tajničky			dopad lopty mimo ihriska hnil (nár.)															
pozývajú (kniž.)				naplnená mesto v USA					z tohto dôvodu	bulharské pohorie	skratka medzinárodných noriem	značka astátu	začiatok tajničky	zbažiť vetiev						
EČV Veľkého Krtiša			mužské meno liečivá rastlina					rovno panovníci												
sorta hrozna							Ježiš Nazaretský popevok													
lámal							šúchalo dá spať						EČV Senice vetrik							
mesto v Rumunsku					brána na stodole omámila pálenkou						počet rokov života časť zuba									
iba				kyprilo pluhom od uďaňného dňa						rúbe nástroj na kosenie										
tiež			NPR pri Komárne odpíla si						robiť hurhaj (kniž.)											
Pomôcky: a dato, Apáli, hamak	ženské meno patriaca tete							slovenský básnik (Pavol) nevlastniť												somária
ozdobne vytýkali							natalo jednoduchá stavba													
výkvet						belko zmatok (expr.)							kód Islandu kopol cez niečo							
stielka, po španielsky					visuté lôžko aká (hovor.)						spieval (bás.) rieka v Rakúsku									
ženské meno			kaprovitá ryba zn. kilo-siemensu							predpona (vyšší stupeň) predložka										
nepotrestať (expr.)									potomok dopravný prostriedok											
škvrnitý ázijský jeleň					podrad. spojka výstupky stien			včelí produkt udiera					záhrobie (zried.)	jednoduché múčne jedlo						
						značka abvoltu		značka barelu časť vlnovky			meno Antona rímske číslo 54									
						naplnil						pruh značka lantánu								
						2. časť tajničky														
						mesto v USA			pastier oviec											

Fero a Mišo sú rybári. Vybrali sa skoro ráno k rieke, presedeli pri nej celý deň a večer Fero vraví Mišovi:
 – Vieš, jedenej veci nikdy neuverím?
 – Čomu neuveríš?
 – Že vraj existujú celé národy, ktoré sa živia iba rybolovom...

„Na akú chorobu umrel pán horár?“ pýtali sa vdovy a tá na to: „Doktori vraveli, že umrel úplne zdravý!“

Opitého horára vyhodili z krčmy a tam začal kričať: „Fuj, čo je to tu za smrad, robí sa mi z toho zle“. Krčmár mu odvetil: „To je predsa čerstvý vzduch!“

Horár s modrinami a opuchlinami na tvári smutne popíja v krčme a vzdychá „Niektoré veci sa ťažko vysvetľujú“. Keď sa chlapí pýtali, čo sa mu stalo, odpovedal: „Mám doma divokú kozu, keď som ju chcel podojiť, kopla ma a ja som jej uviazal nohu o kolík. Keď ma opäť kopla aj druhú nohu som jej uviazal o kolík. Potom som ju chcel podojiť odzadu, ale šibla ma chvostom medzi nohy. Tak som si dal dole opasok a priviazal jej chvost o trám. Potom mi spadli nohavice a prišla moja žena“

ZOZBIERAL JULO BURKOVSKÝ

Tajnička krížovky z marcového čísla Lesníka znie: „... šlohli kufrík s falošnými peniazmi“. Z úspešných lúštitel'ov sme tentokrát vyžrebovali Máriu Vizváryovú z OZ Šaštín. Víťazke blahoželáme a posielame jej knihu Ľudovíta Šurinu Les plný snov.

REDAKCIA

RALPH EMERSON
 (1803–1882)
 Svet patrí tomu, kto má peniaze, aby ho mohol prejsť.

Uveríte?
 Rozsiahly prieskum početnosti a príčin pracovných úrazov na Slovensku odhalil zaujímavú skutočnosť: povolania, pokladané za najrizikovejšie (baník, hasič, lesný robotník, pyrotechnik) sa v rebríčku úrazovosti ocitli ďaleko za pomyselným víťazom: ošetrovateľom zvierat v ZOO. Prieskum potvrdil, že za uplynulých desať rokov utrpel pracovný úraz každý druhý ošetrovateľ zvierat, pričom každý desiaty úraz bol smrteľný (!). Podľa riaditeľa ZOO v jednom nemenovanom slovenskom meste, „...ošetro-

vatelia získavajú časom citový vzťah ku svojim zverencom a preto v kontakte s nimi sú menej ostražití“.
 Slová riaditeľa ZOO potvrdzuje zatiaľ posledný prípad, ktorý sa stal ošetrovateľovi hrochov Albertovi S. z Hrochote. Jeho štvornohý zverenec, počúvajúc na meno Piťo, si obľúbil škrabkanie metlou po bruchu. Pri čistení kletky sa vždy dožadovoval tohto úkonu. Pri jedno takomto „masírovaní“ Piťo nechtiac Alberta S. prisadol. Ošetrovateľ pod ťarchou svojho miláčika dokonal.

RUBRIKU PRIPRAVUJE: FERKO TÁRAJKO

ODZNAKY

Kynologické výstavy

Kým skúšky a súťaže poľných psov slúžia na získanie poľovnej upotrebitelnosti, hodnotenie exteriéru psa na výstavách slúži na získanie chovnosti. U viacerých plemien poľných psov na získanie chovnosti sú potrebné ako skúšky tak aj výstava, u niektorých plemien stačí iba posúdenie jedinca na výstave, čo má vplyv na zhoršujúce sa ich poľovné vlastnosti.

Výstavy psov sa v poslednom období stávajú okrem posúdenia exteriéru jedinca, akousi šou pre návštevníkov týchto podujatí. Niektoré plemená psov sa vystavujú tak ako prišli na svet. U ďalších plemien ešte na výstavách prebieha ich česanie, strihanie, pudrovanie a iné kozmetické úpravy tak, aby predvádzané jedince sa podobali nie na ich skutočný vzhľad, ale na vzhľad, akú si o nich vytvoril človek. Okrem posúdenia jedinca sú súčasťou výstav aj súťaže párov, chovateľských skupín, dieťa a pes, ktoré sa delia ešte na ďalšie súťaže podľa veku dieťaťa.

Keďže na výstavách sa zúčastňuje niekoľko stoviek psov, ba i tisícou, jednou zo sprievod-

ných akcií je aj vydanie odznaku k tomuto podujatiu. Okrem odznakov, ktoré si môže zakúpiť každý účastník a návštevník výstavy, býva zvykom udeľovať víťazom v jednotlivých výstavných triedach aj psie medaily. Občas sa stretávame na výstavách so psami, ktorí majú na hrudi na akomsi podbradníku pripevnených množstvo takýchto medailí, čo neraz pripomína veteránov vojen.

ING. JOZEF HERZ, PHD.

Témou odznakov z kynologických výstav sme ukončili seriál príspevkov zo zbierok Ing. Herza. Obraciame sa na majiteľov, resp. zberateľov odznakov s poľovníckou tematikou, ktorí majú záujem o predaj, darovanie alebo výmenu odznakov, aby kontaktovali Ing. Jozefa Herza na adrese:

Ing. Jozef HERZ, PHD.
956 34 Ostratice 41
redakcia

POĽOVNÍCKY RECEPTÁR

Srnčie medailónky s brusnicami

Suroviny: (na 2 porcie)

4 srnčie medailónky asi 60g, 1 polievkovú lyžicu oleja

Omáčka: 200 ml silného mäsového vývaru, 100 ml červeného vína, 1 bobkový list, 2 zrníčka borievky, 20 ml brandy, 1 polievkovú lyžicu brusníc, 2 polievkovú lyžicu kyslej smotany, soľ, mleté čierne korenie

Zelenina s hubami: 100g kuriatok, 100g minimrkvíčiek, 4 zelené cibuľky alebo 1 väčšiu cibuľu, 2 polievkovú lyžicu masla, mletý muškátový oriešok, soľ, mleté čierne korenie, brusnice na ozdobenie

Postup:

Červené víno, vývar, brandy, koreniny a brusnice dáme do väčšieho hrnca. Zohrejeme a zredukujeme na 1/3. Pridáme kyslú smotanu, prepasírujeme cez sitko, dochutíme soľou a mletým korením.

Kuriatka očistíme a podľa potreby nakrájame.

Mrkvu očistíme, jarnú cibuľku umyjeme, očistíme a pokrájame na 5cm dlhé kúsky. Mrkvu spolu s cibuľkou orestujeme dosklovita, pridáme huby a opekáme približne 4 minúty za stáleho miešania.

Podľa potreby prilejeme vodu, ochutíme soľou, korením a muškátovým orieškom.

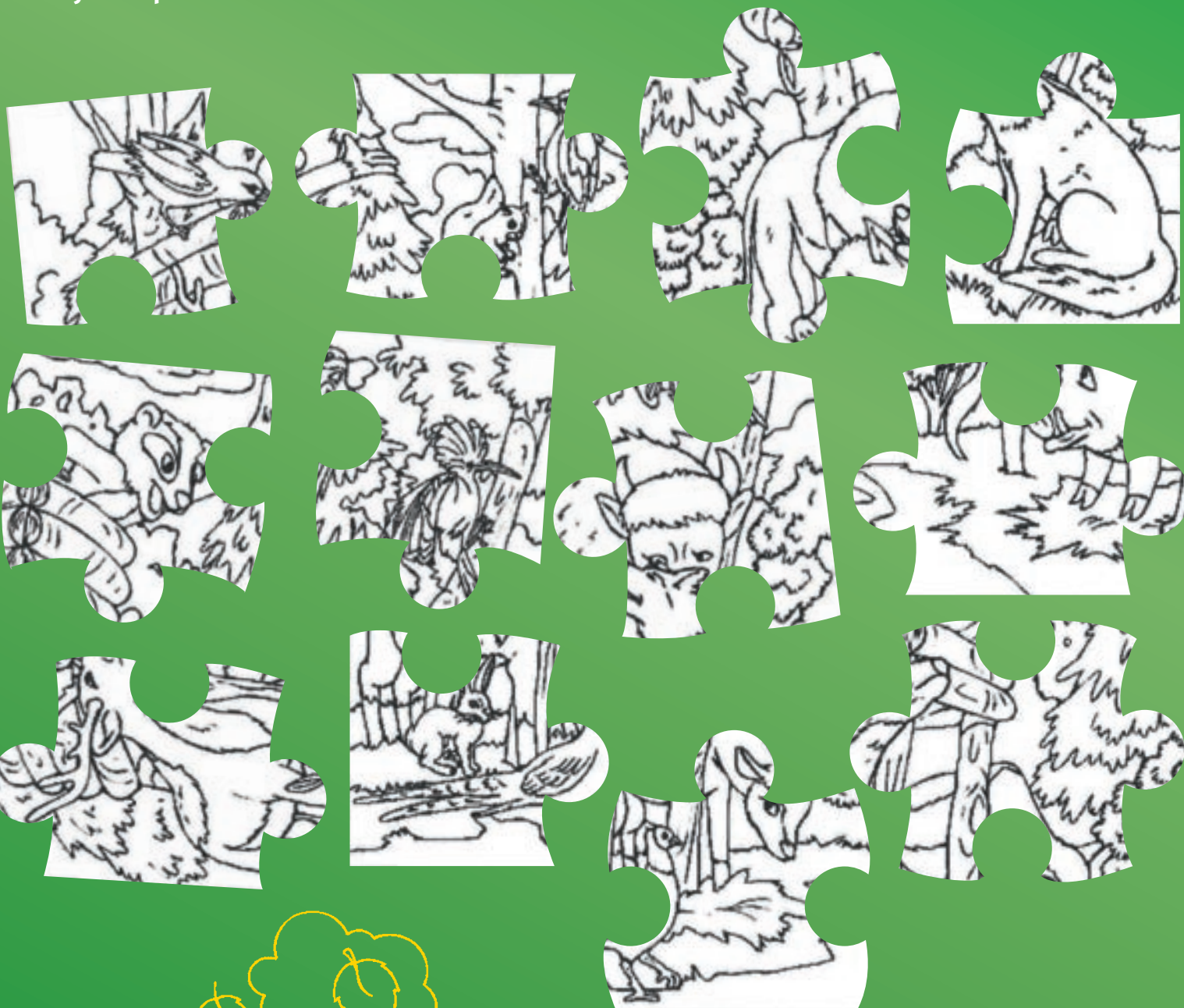
Srnčie medailónky opekáme na rozpalenom oleji z oboch strán 3 až 4 minúty. Osolíme, okoreníme a stiahneme z ohňa. Mäso šikmo narežeme a na tanieri poukladáme na hubovo-zeleninovú zmes. Polejeme omáčkou a ozdobíme brusnicami.

Puzzle s omalovánkou

Vystrihni, poskladaj,
nalep na papier
a vyfarbi puzzle.

Ahoj kamaráti, pošlite mi
poskladaný a vyfarbený
obrázok. Jedného riešiteľa
odmením darčekom.

Za pekne poskladaný a vyfarbený ob-
rázok posielam odmenu môjmu ka-
marátovi Vilkovi Buchovi zo Zvolena.

Ahoj a dovidenia nabudúce!

Vaša veвериčka Ryška

Kalendár podujatí

21. – 24. apríl	PRO EKO 5. ročník výstavy recyklácie a zhodnocovania odpadov Banská Bystrica
22. apríl – 1. máj	Lesnícke dni
22. apríl	Slávnostné otvorenie Lesníckych dní Zvolen
23. – 24. apríl	Celoslovenská súťaž zručností ťažbárskych činností lesníckych škôl (SOŠ E.M. Šoltésovej, B. Štiavnica) Sv. Anton
24. apríl	Splavovanie dreva na mokrej rizni Dolný Harmanec, Mestské lesy Banská Bystrica
26. apríl	Lesnícke dni v Bratislave Partizánska lúka, Mestské lesy v Bratislave
28. – 29. apríl	Súťaž pre deti Lesnícke a drevárske múzeum, Zvolen
1. máj	Slávnostné ukončenie Lesníckych dní Otvorenie 7. sezóny v Lesníckom skanzene Vydrovská dolina pri Čiernom Balogu

PRO EKO
5. VÝSTAVA RECYKLÁČIE
A ZHODNOCOVANIA ODPADOV

APRÍL

Životné jubileá

50 rokov

Ing. Struhár Roman, nar. 13. 4. 1959, vedúci výroby – OZ Šaštín
Zuskin Augustín, nar. 13. 4. 1959, manipulant, ES Ružomberok – OZ Liptovský Hrádok
Ing. Stanko Stanislav, nar. 4. 4. 1959, personalista – OZ Košice
Ing. Pohly Jaroslav, nar. 25. 4. 1959, vedúci LS, LS Hrable – OZ Košice
Tlučák Ján, nar. 1. 4. 1959, majster, SDV Závadka – OZ Drevárskej výroby
Korček Milan, nar. 23. 4. 1959, majster, SDV Ružomberok – OZ Drevárskej výroby
Ing. Šagát Alexander, nar. 17. 4. 1959, VORŠ – ťažba – GR BB

60 rokov

Donoval Jaroslav, nar. 27. 4. 1949, vedúci LO, LS Staré Hory – OZ Slovenská Ľupča
Fifík Ján, nar. 16. 4. 1949, vedúci LO, LS Rožňava – OZ Rožňava
Varga František, nar. 3. 4. 1949, vedúci LO, LS Nižný Klatov – OZ Košice
Košč Dušan, nar. 14. 4. 1949, manipulant, ES Bukóza – OZ Vranov

Odchod do predčasného starobného dôchodku

Gajdošík Milan, nar. 30. 3. 1949, vedúci LO, LS Nové Mesto nad Váhom – OZ Trenčín
Ing. Knapec Libor, nar. 12. 6. 1948, vedúci ekonomického úseku – OZ Považská Bystrica
Ing. Svitek Jozef, nar. 28. 6. 1948, technik, LS Oravská Polhora – OZ Námestovo
Cubínek Ján, nar. 2. 4. 1948, vedúci LO, LS Oravská Polhora – OZ Námestovo
Vojtko Kubanda Emil, nar. 22. 1. 1948, technik, LS Červená Skala – OZ Beňuš

ING. HELENA TURSKÁ

Fotohádanka

Ako som bol naznačil – fotohádanka v minulom čísle sa týkala miesta, ktoré by ne-jeden čitateľ s lesníckou históriou asi nespájaj. Je čas to objasniť: Na fotografii bola horáreň v Petržalke s originálnou datáciou na fasáde z roku 1779. Tunajšie lužné lesy kedysi vytvárali znamenitý revír, ktorý jeho majitelia Pálffyovci zverili do starostlivosti dedičným hájnikom. Aj vďaka tomu sa dodnes zachovali dve zaujímavé horárne, pričom vo fotohádanke bola tá, ktorú nájdete v Zrkadlovom háji. Pôsobili v nej aj príslušníci známeho hájnického rodu Draždiakovcov, ktorý prepožičal svoje meno tunajším jazerám.

Dnes sa vyberieme z hlavného mesta do iného kultúrneho centra. Na fotografii je budova, ktorá má v lesníckej histórii Slovenska nepopierateľný prím. Napriek tomu nie je tak známa a určite nie využívaná, ako by si zaslúžila. Kde ju možno nájsť a s čím je spojená, to je už otázka pre všetkých, ktorí odpovede na pradávné otázky „odkiaľ prichádzame, kto sme a kam smerujeme?“ hľadajú aj v našej krásnej profesii. Takže opäť ďakujem a opäť sa teším na vaše tipy: jan.micovsky@lesy.sk

VO ZVOLENE SA PREDSTAVILI VÝZNAMNÉ LESNÍCKE MIESTA

Posolstvo

Niektoré nápady majú šťastný osud: Vzniknú, ujmú sa a tvária, že je to celkom prirodzené... Zdá sa, že medzi také chce patriť aj nápad označovať pozoruhodné lokality lesníckej histórie Slovenska termínom „významné lesnícke miesto“. Prvý krát sa tak stalo v máji roku 2007, keď bol týmto pojmom dekorovaný poľovný zámoček v Topoľčiankach, priľahlý park i sochárske dielo Alojza Štróbla. Odvtedy už takýchto miest pribudlo na dve desiatky: historická budova štátnych lesov, (ne)zabudnutá budova lesníckej školy, pred sto rokmi zalesnené nebezpečné výmole, miesta spojené s pobytom lesníckych autorít, extrémna skalná stena ozelenená vďaka lesníkom, vodný tajch, pozoruhodná budova lesníckeho komposesorátu, lesná železnica....

Aj dobré nápady sa však mýlia, ak si myslia, že prežijú len tak, sami od seba. Neprežijú! Potrebujú k tomu obetavých a nadšených ľudí. A práve takých už v tomto prípade našli. Na mnohých odštepných závodoch, ktoré majú vyhlásené prvé významné lesnícke miesta, ale aj v Lesníckom a drevárskom múzeu vo Zvolene, ktoré o týchto miestach pripravuje novú knihu. Ešte pred tým, ako sa tak stane, môžu sa členovia fanklubu lesníckej histórie zoznámiť s tridsiatimi vybratými „VLM“ práve pod strechou tohto múzea, ktoré k nim pripravilo podnetnú výstavu. Jej vernisáž sa uskutočnila v piatok 3. apríla 2009. Prehovorila na nej zvolenská viceprimátor-

ka **Alžbeta Staníková**, generálny riaditeľ **Josef Mindáš** i „domáca“ riaditeľka **Ľubica Milanová**. Pekný výstižný pohľad na predstavované miesta ponúkla autorka výstavy **Tatiana Figurová**. Počas vernisáže zazneli aj iskrivé tóny v podaní súboru Poľana. A slúži ku cti všetkým tým hosťom, ktorí – vo chvíli keď klenby múzea rozzvučala známa lesnícka hymna – sa k jej spevu úprimne pridali. Lebo aj to je cesta k odovzdaniu posolstva o tom kto sme, odkiaľ prichádzame a čo chceme povedať všetkým, ktorí chcú rozumieť nielen leso, ale aj našej práci preň.

JÁN MIČOVSKÝ
FOTO MARTIN MÁZOR

